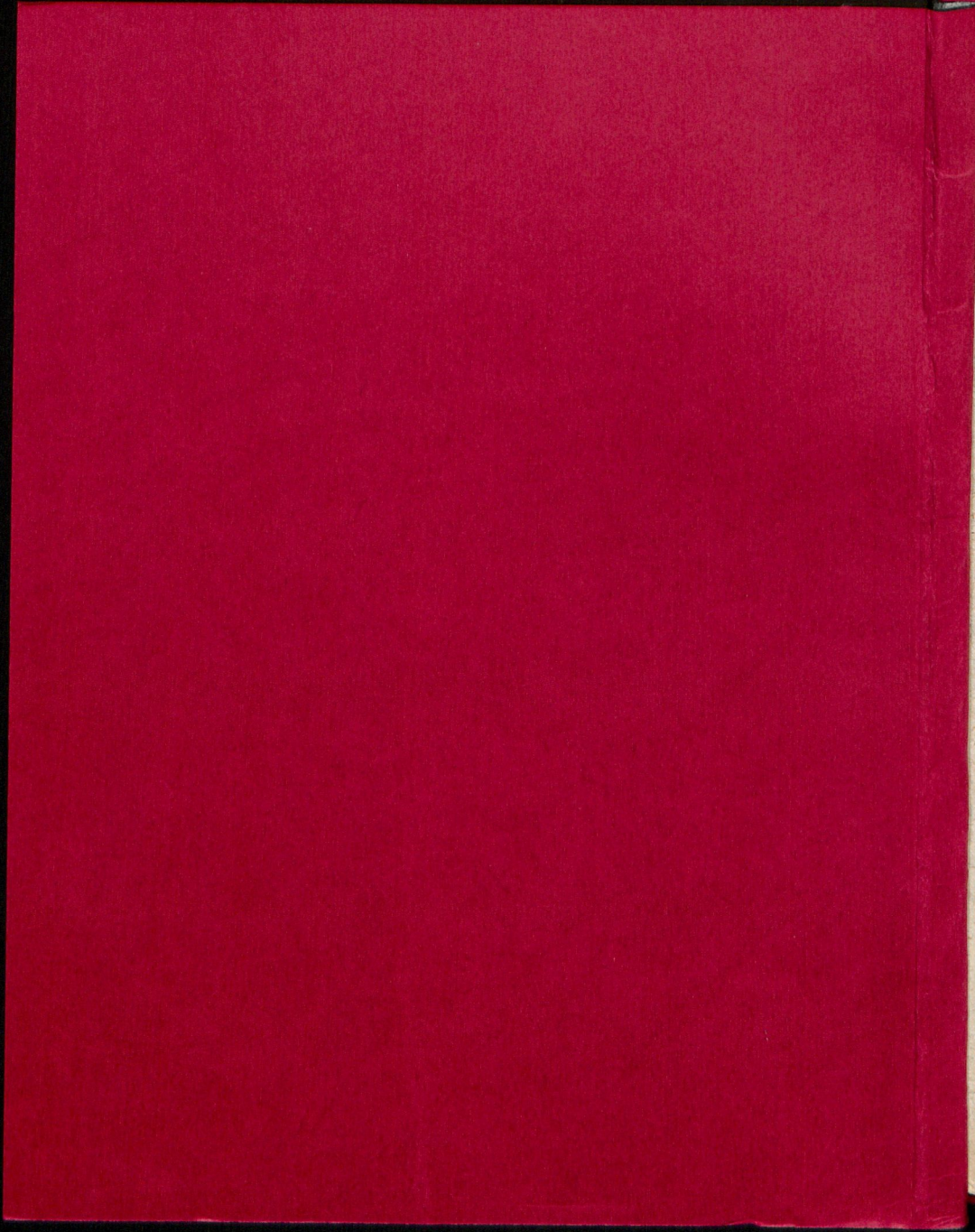

02 H 469

I

M

S
R

A

AN
NOBILITET
VENTER?

DISSERTATIONE INAUGVRALI IVRIDICA

DISQVIRENT
PRÆSES

NICOLAVS HIERONYMVS
GVNDLINGIVS ICT.

SERENISSIMO ac POTENTISSIMO BORVSSIAE
REGIA CONSILIIIS INTIMIS ET ECCLESIAS TICIS
IVRIS NATVRAE ac GENTIVM PROFESSOR
ORDINARIVS

ET
RESPONDENS AVCTOR

PRO LICENTIA

AC SVMMIS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS

CONSEQVENDIS

II. KALENDAS OCTOBR. cło lo cccxviii.

H. L. Q. C.

IOANNES IACOBVS *Beuttel*

MARPACENS. WÜRTTENB.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,

Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.

AN NOBILITET

VENTILIS

IN SECTA FICUS A MANU G. R. F. V. D. I. C. I. C.

DE VENTILIS
P. 17

NIGORATZ HERONIMUS
GYNMNASIVS

ACADEMIAE POTYNSIS
MAG. O. G. R. F. V. D. I. C. I. C.

EDITIONIS AVCTOR

NOBILITAT

ACADEMIAE POTYNSIS

CONSILIARIVS

H. M. A. N. S. O. R. T. M. C. O. R. P. O. R. A. T. I. O. N. I. S.

H. A. A. A.

IOHANNES JACOBUS

M. A. G. I. S. T. R. O. N. I. S.

M. A. G. I. S. T. R. O. N. I. S.

THE UNIVERSITY OF POTSDAM

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

PROOEMIVM.

§. I. II. III. IV. *Thema, methodum, definitionem ventris & nobilitatis continet.*

CAP. I.

DE NOBILITATE ROMANORVM.

§. I. §. II. *Apud Romanos nobilitas stirpis distinguenda est a nobilitate honorum.* §. III. *Romulus patres, seu patricios instituit.* §. IV. *Cur dicti patricii? Patricii maiorum minorumue gentium.* §. V. *Claritas & antiquitas generis differabant.* §. VI. *Plebeie familie admisse ad honores: unde nobilitatis noua facies.* §. VII. *Nobilis unde? Quinam gesti Magistratus nobilitatem pepererint?* §. VIII. *Homines veteres, &*

);(no~

noui. Nobilitas maior, minorue. §. IX. Stirpe antiqua ortos Romani non etiam appellabant nobiles. §. X. quamuis auctores classici non semper loquantur accurate. Quid patricia gentis nobilis? §. XI. Ordo equestris: eius dignitas. Equitum differentia. Equites splendidi, magni. §. XII. Plebis definitio ab Atteio Capitone structa defensa ac a liberata Lipsii obiectionibus. Varia de Romana nobilitate & equestri ordine distinctus, atque vulgo sit, proposita. §. XIII. Et exemplis illustrata. §. XIV. Disquisitio de adscitiis Romanorum nobilitate. §. XV. Nobilitas imaginum, seu honorum neque lege neque senatus consulto, neque rescripto poterat acquiri. §. XVI. Quid sit apud Ciceronem beneficio Quiritium imagines, familiae consequi? §. XVII. Nobilitas stirpis privilegio saepe dabatur. §. XVIII. Etiam feminis nobilitatis iura. §. XIX. Patricia dignitas collata Theodoræ Augustæ. §. XX. Quin Imperatores abiectissimis feminis interdum nobilitatis ornamenta permittebant. §. XXI. Explicatur lex 4. ff. de iure aureorum annulorum. Annulus non semper erat insigne nobilitatis. παραρρηματα in explanatione huius legis Virorum doctorum Pancirollus laudatur.

CAP. II.

DE

NOBILITATE GERMANORVM.

§. I. Germanorum ordines Nobilitatis. Quid sit Tacito princeps? §. II. Saxonum ordines non differunt ab ordinibus, quos signat Tacitus. Hertii dissensus. §. III. Lassi apud Nitar dum quid? vocabuli huius etymologia. Varia de vocibus: Laudemium, Loß, Lot, Lesung. §. IV. Lassi serviles. Nithardus, Eginhardus, Adamus Bremensis conspirant cum Tacito, neque hic contrarius est illis. De Francorum nobilium ordinibus. H. Va-

le-

CAP. II. DE NOBILITATE GERMANORVM.

lesi & Hertii opinio sub examen reuocata. Illustris Thomafius defenfus. §. V. Domini, Druidi, Barones ordine ab ingenuis & caballariis diuerfi. Druthin. Drothning. §. VI. Quod testimonii probatur. Farones, Barones quid? §. VII. Vertotus laudatur. §. VIII. Nobilitas imaginum Francis Germanisque incognita. §. IX. Ad munera regni publica domini perueiebant: ingenii feruitus bellicis destinabantur: vniuerfi interea milites. §. X. Sacerdotum nobilitas. §. XI. Cur nobiles delecti? Pontificis Romani infidia. §. XII. Quaratione iis obuiam itum? Difficultas probandi auos proauosque. §. XIII. Langobardorum nobilitas minus tersa. §. XIV. Vafallorum ordines apud Langobardos explicati noua ratione. §. XV. Nobilitatis Germanicæ purioris decrementum, eiuſque cauſæ. §. XVI. Cautiones veterum nobilium contra nouos. XVII. Diplomatica nobilitas.

CAP. III.

COMPARATIO ROMANI GERMANICÆQUE IVRIS RESPECTU NOBILITATIS MATERNÆ, SEV QUÆ EST A VENTRE.

*§. I. Comparatio generalis nobilitatis Romane & Germanicæ. §. II. Romani cauebant in aristocratia, ne promiscua patriciis plebeiisque forent matrimonia. Hinc femina, quæ enupſit, omnem dignitatem amittebat. §. III. Canuleius Tribunus plebis contraria rogatione tollebat legem Decem virorum. Vnde varie de nobilitate quæſtiones enatæ. §. IV. Hinc patricie viris plebeiis nuptæ non amplius amittebant dignitate m; ſed in
) (3 super*

super participes fiebant splendoris maritalis. Ara pudicitiae plebeia & patriciae. §. V. Cur de materna genere gloriarentur Romani? §. VI. Confutatur eorum error, qui Romae maternum nobilitasse genus sibi persuadent. §. VII. Vera caussa, quare a Viris femina Romanae acciperent nobilitatem, eiusque insignia. Domus mariti. De ductio in domum. Scauola l. 66. §. 1. de donat. inter V. & U. explicatus. §. VIII. Vnde Senatorum filiae & uxores clarissima effectae? §. IX. Quomodo itidem hunc titulum honoremque perdididerint? §. X. Imperatorum in ferendis legibus de inequalibus nuptiis inconstantia. §. X. Confusio doctorum nobilitatem & ingenuitatem miscentium. §. XI. Num soli Senatores clarissimi? Locus Aeli Lampridii expositus. §. XII. An equiti nupta manserit clarissima? Martialis epigramma XVII. lib. V. Cistifer quid? §. XIII. Denubentes restituae nonnunquam in integrum. §. XIV. XV. XVI. XVII. Feminarum Iliensum, Delphensum, Ponticarum priuilegia male ad maternam nobilitatem probandam accommodantur: quod copiosius ostenditur. Honores municipiorum etiam a Senatoribus Romanis retenti. Lex 23. ff. ad Municipalem in luce constituta. §. XVIII. Bartoli & Iasonis error de nobilitate mulierum marito imputanda. Uxores Romanae non sunt cognominate a maritis. Th. Reinesii hallucinatio. §. XIX. Vlpiani fragmentum de filiis naturalibus matrem sequentibus. §. XX. Patris in connubio prerogatiua variis ex causis. §. XXI. In quo naturales liberi sequerentur matrem? Guillemus Douiatius laudatus. Liberi naturales diu neglecti in Romanorum legibus. Eorum appellatio $\omega\lambda\delta\sigma\eta\mu\omicron\varsigma$. §. XXII. Ostensum, Vlpianum non loqui de nobilitate sed libertate, ac ingenuitate; non de ciuilibus, sed naturalibus. §. XXIII. Nobilitas ad aduentitia & ciuilia, non naturalia pertinet, Francis-

ciscus Amaya laudatus. §. XXIV. Contrariam opinionem Sanchius tuetur: qui confutatur copiose. Inconcinna sententia, feminam nobilem extra matrimonium gignere nobilem. Potius talis femina apud Romanos maculosa fiebat: stuprum in femina nobili punitum. Ea non potuit esse concubina. §. XXV. Etiam patriciae impudicae infames fiebant, Ciceronis locus lib. III. de Natura DEORUM cap. 18. de DEa DEum generante expositus. Odium Iustiniani in nothos spuriosque personarum illustrium. Spurii nec agnationem, nec cognationem habebant. Observatio singularis de patriciis a plebeio adoptatis; & feminis patriciis propudiose viventibus. §. XXVI. Etiam liberi ab utroque parente nobili extra matrimonium generati sunt ἀπάτωρες. Nec legitimi fiebant nobiles. §. XXVII. Sed potest tamen lege civili stabiliri, ut ob maternum genus nobiles fiant liberi. Origo opinionis contrariae. §. XXVIII. Germani paria voluerunt esse coniugia. Saxonum acerbitas ab Eginharto animaduersa. Saxonum Respublica olim fere aristocratica. §. XXIX. Franci ingenuas mulieres seruis se iungentes seruituti addicebant. §. XXX. Allemanni prolem. Langobardi & Burgundi Saxonum feueritatem imitabantur. Quare confutantur regantes, nobilitatem stirpis, qualis Germanorum erat, posse extingui. §. XXXI. Matrimonia Germanorum feuera. Vxor ad maritum tota se componebat: ab eo omnia habebat, expectabatque. §. XXXII. Campanarum mulierum in Francia priuilegium non probat, ventrem nobilitare. Quando inualuisse credatur? §. XXXIII. In reliqua Gallia aliud obtinet: immo Campanorum priuilegium non amplius in usu est. §. XXXIV. Presumpta opinio de Germanorum vera & naturali nobilitate clare refellitur. §. XXXV. §. XXXVI. Distinctio inter nobilitatem & splendorem nobilitatis denuda-

tur.

tur. §. XXXVII. Naturalis nobilitas est incomprehensibilis. Iureconsultorum quorundam error logicus insignis. §. XXXVIII. Opinio Doctorum de nobilitate stirpis permanente & indelebili inepta, simul ac ridicula. §. XXXIX. Eorum repugnantia. §. XL. Maternum genus etiam Germani in nobilitate respiciunt. §. XLI. Quare hoc fiat, factumque sit? §. XLII. Negatur de cetero, maternum genus dimidium nobilitatis efficere. §. XLIII. XLIV. quamvis paterna stirps inde aliquid laudis & gloria accipiat. Quod exemplis declaratur. §. XLV. Contra dicentes pragmaticos insectantur sine causa; cum ipsis nullo modo faueat usus. §. XLVI. Vxor plebei mariti conditionem in Germania sequitur; nobilitatemque amittit: ergo plebei generat, non nobiles. §. XLVII. Nobilis femina spurii viles sunt. Regum filii naturales aliquid precipui habent. Vera illius rei causa. §. XLVIII. Vtrumque copiosus demonstratur. Spurii in feudis reiecti, & regni publicis muneribus §. XLIX, etiam in feudis femineis atque hereditariis. Occultati. Quare secundæ Maximiliani I. nuptiæ displicuerint Electoribus aliisque. Num Christus a matre nobilitatem adeptus sit? Exploditur huius argumenti applicatio. Quamobrem seminarum in Iudaeorum genealogiis mentio fiat? §. LI. Num imminuatur nobilitas feminae Principis Comiti & Reginae Principi nubentis? §. LII. Quod distinctius explicatur. Principum ordo vtrum sit distinctus ab ordine Dominorum? quod negatur, hincque variae quaestiones deciduntur. §. LIII. Et imprimis ostenditur, non amittere, aut imminuere tales feminas nobilitatem suam, quam diu alicui nubunt sui ordini. §. LIV. Quod secus, si iungantur Equiti. §. LV. An mulier equestris generis doctori, aut noua nobilitate, aut Ministro in auctoritate constituto sociata denubat?

PRO.

PROOEMIUM.

§. I.

Noli existimes, nos de nobilitate in genere multa conualaturos: deinde de ventre & ratione ob quam hoc vocabulo sumus vsi, dicuros plura. Est quidem methodus hæc admodum frequens, sed, nostro iudicio, nimis proletaria; &, quia alienis locum relinquit, ab ineptia haud procul remota.

§ II.

Tu dic, aut dictum tibi puta, nobilitare nobis sonare, aliquem participem nobilitatis efficere, & ventrem significare mulierem stilo Iureconsultorum.

A

§. III.

§. III.

Nobilitas vero eminentiam ac prærogati-
uam personalem innuit in ciuitate, quam pro-
pterea non definimus absolute, quia pro arbitrio
sæpe diuitiis, sæpe fortitudini, raro virtuti & sa-
pientiæ, ac sæpe sæpius denique, nescio, cui rei
superstruitur.

§. IV.

Quocirca regionis consuetudinem, Germa-
niæque potissimum, vbi vitam agimus sumtoque
calamo scribimus, morem cenemus circumspi-
ciendum. Quem finem, vt tanto certius adle-
quamur, aliqua de Romanorum institutis præ-
mittenda sunt, partim, vt falso tradita perspicue
cognoscantur, partim, vt confusionis non fe-
rendæ fons, qua doctorum decisiones pleræque
scatent, hac in caussa omnibus ostendatur. Ce-
tera velut à scopo nostro abludentia missa faci-
mus.

CAP. I.

DE

ROMANORVM NOBILITATE.

§. I.

Igitur primo loco ea, qua fieri potest, breuitate mo-
nemus, obseruasse plerosque, non fuisse Romanis
nobi-

nobiles, nisi qui exercuissent Magistratum, & ab his essent prognati, aut cum iis arctissime coniuncti. In qua obseruatione aliquid contineri veritatis, diffitendum non est: Sed sunt tamen addenda luculentiora, non animaduersa omnibus & intellecta, non etiam rite pensata vniuersis.

§. II.

Distinguebant namque initio Romani *sanguinis* præstantiam a nobilitate *honorum*. Illa a patria æstimabant, & ciuitate cum maxime Romana, quæ omnium erat præstantissima. Quare qui stirpem in ea habebant antiquissimam, illi sane censebantur præcipui ac primarii. Hinc operæ pretium indagare, quænam in illa stirpes antiquissimæ?

§. III.

Et notum est, Romulum in duas partes vniuersum populum distribuisse. Nam qui genere, opibus, potentia, auctoritate plurimum possent, rerumque gestarum gloria excellerent, eos, vti Auctor præfationis nobilissimus loquitur, quam libello de familiis Romanorum Antonii Augustini videmus præmissam, *Senatores constituit & PATRES honoris atque virtutis causa appellauit, reliquos vero, qui rebus omnibus inferiores essent, egentes & inopes, plebeios: illos rempublicam administrare, magistratus genere, auspicia sacra obire: hos agros colere; & questuosis artibus operam dare: illos patronos hos clientes esse voluit.* Testes ex antiquioribus hic nominare liceret Dionysium Halicarnasseum & Plutarchum, scriptores probatæ fidei, si foret quisquam, qui in clarissima luce hac de re dubitaret.

A 2

§. IV.

§. IV.

Patres illi, si *Liuius* fides, vocabantur, quod Patrem cire possent; si *Dionysio*, quod ætate & generis splendore cæteris anteirent. Vtrumque nostræ non obest opinioni. Sat est, PATRES dictos PATRICIOS, & centum Senatores PATRES. Ab his qui originem duxere, vt *Iunii*, *Valerii*, *Fabii*, origine *Patricii* erant; cæteri, qui vel ab subsequen-
 tibus Regibus, vel Senatus consulto, vel lege lata deligebantur *cooptatione* tales sunt effecti. Id exploratum, patricias familias in maiorum & minorum gentium classes fuisse distinctas. Iterum enim *Liuius* auctor est, eos quos *Romulus* cum ceteris Regibus, vsque ad *Tarquiniu* Priscum legerant, Patricios maiorum gentium, quos vero *Brutus*, minorum gentium; sed Patres tamen, seu Patricios (*) *ob similitudinem curæ*, *Velleio* teste, appellatos esse. Nec male arguunt, qui postremis Patrum conscriptorum nomen induunt, conscriptorum, inquam, in Senatnm nouum: qua de re *Festus* consulendus in voce *conscripti*.

§. V.

Ex quo prorsus patere arbitror voce nimis præcipiti adseuerari, Romanos ortum sanguinis neglexisse. Rectius agunt, qui inter *claritatem* & *antiquitatem* aliquid differentiæ constituunt. *Antiquitas* ad genus, & sanguinem

---

(*) Sunt, qui maiorum gentium Patricios patres, minorum Patricios appellatos autumant; idque innuere uoculam diminuentem; sed vix est, vt ad hanc differentiam veterum attenderit quisquam.

nem pertinet; *claritas* ad gestos in Republica honores.

§. VI.

Etsi enim reliquæ, præter Patricias, familiæ plebeïæ & abiectæ prima illa ætate erant; postea tamen, ubi mutata quadantenus reipublicæ facies, ubi connubia, sacra, auspicia cum plebeiis sacratiss sunt communicata legibus, ubi fasces, sellas curules, triumphos eadem sunt adeptæ, ubi in administratæ Reipublicæ gloriam & laudem admixtæ, multæ, sane eâ ratione effectæ sunt nobiles ac claræ.

§. VII.

Nobilis a noscendo dicitur, estque ea vox τῶν μέστων, fumiturque in peiorem partem & bonam. Hoc loco nobilis honestum continet, honestas honores ponit, honores imagines generant; quoque plures & ex consequenti antiquiores, eo clarior apparebat familia, eo speciosior videbatur nobilitas, si in atriis, vbi maiorum erant imagines, longo hæ censerentur ordine, & Consulium, & prætorum ostenderent vultus, aut etiam Dictatorum, Cenforum, Triumphalium. Inferiorum etenim. Quæstorum, Tribunorum, aut Ædilium, etiam Curulium, rationem in familiæ nobilitate censenda vix ullam Romanos habuisse rationem iam Henricus Dodwellus (*) animaduertit, nisi qua viam sternebant ad magistratus maiores.

§. VIII.

Quibus rite perpensis nullo nunc negotio intelligitur

A 3

gitur

(*) Prælect. III. ad Spartiani Hadrian. p. 201.

gitur *veterum* & *novorum* hominum appellatio. Qui enim primi talibus honoribus conuestiebantur, novorum, & qui ab his profati *veterum* paullatim nomen consequiebantur. Tantam maiorem ad nobilitatem accessionem notes factam, quo plura simul conspicerentur in imaginibus insignia triumphalia, easque familias visas clariores, quæ rebus gestis, victoriis & honoribus essent cumulatiores: vtut Senatores ad vnum omnes, Augusto ordinante, censebantur clarissimi & consueto hoc elogio ornabantur aliquamdiu vniuersi.

§ IX.

Quod in recentiorum libellis confusionem peperit, hoc est. Non animaduertebant illi Patriciorum & Nobilium diuersas distinctasque notas. Quem enim nos vulgo nobilem dicimus, generoso sanguine, veterinamque prosapia ortum: hunc Quirites proprie non nominabant nobilem, sed Patricium, sicuti nobilitate donatos dicebant traductos, allectos & cooptatos ad Patriciatum. Id dudum Iacobus Curtius *Tom. I. Coniecturarum cap. XXIX.* perdocte obseruat, dignus auctor, qui Iureconsultorum manibus assidue teratur, ne separanda misceant, compingantque in vnum seiuncta.

§ X.

Scio equidem, auctores veteres non adeo fuisse exquisitos, vt eam differentiam obseruarent semper & omni loco. Ipse Liuius *Lib. IV. cap. extr.* pro patriciis sæpe dicit nobilitatem. At loquitur sermone vulgari, & æuo suo recepto. Nam sicuti Nobiles in primariis numerabantur Viris; ita Patricii omnibus anteeundo plebeios longo post se interuallo relinquebant. Soluunt

id

id obseruabatur discriminis, quod plebeii, etiam essent nobiles, nemo autem ex plebe Patricius: quamuis Patricii munerum publicorum causa atque imprimis Ciceronis æuo, nonnunquam transirent ad plebeios. Unde in eam opinionem adducor, sequiori ætate aut nobiles patriciæ a nobilibus gentis plebeicæ fuisse discretos, aut nobilitatem, quæ honoribus fulcitur, cum patricia profapia aliquando inueniri coniunctam. Quod forte eodem recidit. Nam si coniuncta fuit, colligitur certe, fuisse eam per se discretam, quia demum iungebatur. Saltem apud Sallustium B. I. cap. C. inuenio *Sullam patriciæ gentis nobilem*: tametsi non nescio eradi vocabulum *nobilis* a Criticis quibusdam, maxime cum *Seruius Grammaticus* eam non recitet. Verum tamen memor sum obseruationis Perizonianæ in *animaduersionibus historicis* cap. XI. p. 371. *Verum enim vero documento, inquit, hæc sint, ut sunt clarissima, quam inanis & vana sepe sit opera eorum, qui in istis Pæturum (adde Historicorum) fragmentis a quod GRAMMATICOS hic illis occurrentium, verum semper & integrum eruere conantur sensum; immo quam periculosum sit & aleæ plenum, eum coniecturis & emendationibus velle assequi, quum GRAMMATICI illi frequentissime ex Classicis auctoribus verba adferant non integri, sed abrupti sensus, satis habentes, si eam vocem, vel dictionem exhibeant Lectori, ad quam probandam iis videntur, sine respectu sententiæ totius loci.*

§. XI.

Vnum addo de ordine equestri, antequam ad alia transeamus. Equestris quippe ordo medius interponebatur inter Patricios & Plebejos. Qui eques, non
statim

statim Patricius, nec qui Plebeius itidem Eques. Sed poterant interea legi ex plebeiis Equites, & ex Equitibus Senatores, si tot haberent sestertium millia, ad pendendum censum, quot requirebant Romana instituta. Nec illis deerat dignitas, ut ut gentis erant plebeia. Unde claret, non pertinuisse semper ad ordinem plebeium, qui ex plebe oriundi. Vti plebei nobiles; ita etiam efficiebantur equites. **EQVO** donari beneficium erat; sed hoc beneficium ius imaginum nondum dabit; quippe quod à gestis magistratibus maioribus vniuersae pendebat. Quare familia Equestris nondum erat nobilis: quamlibet palam sit, duplex Equitum Romanorum genus fuisse: Vnum, qui à proavis hæredes Equestris ordinis erant: alterum eorum, qui fortunæ seu militiæ munere Equites fiebant. Quam distinctionem ex solo doceri Ouidio Joannes Massonus notauit in *vita Horatii* p. 114. vbi simul monet, priores propterea *Equites ILLUSTRES, SPLENDIDOS, SPECIOSOS, MAGNOS* dictos an *CELSOS* quoque? dubito.

§. XII.

Ex quo consequitur, ut vera sit definitio Ateii Capitonis apud Gellium *l. X. c. 20.* quam temere sugillauit Lipsius: *Plebs dicitur, in qua gentis ciuium Patriciæ non insunt.* Nam qui Patricii non sunt, plebei sunt: non autem qui plebei, aut, si maui, ex plebe, equites non sunt: aut qui equites, plebs. Nam & Patricii sæpe fiebant equites, nempe, si tantum ipsis non esset in ære, quantum conueniebat Senatoribus. Itaque & Patricii erant Equites & ex plebe oriundi interdum

dum Senatores. Prius quidem soli patricii equites erant & senatores & consules, & magistratus majores. At, procedente tempore, etiam plebi ad dignitates aditus recludebatur. Unde & in equestri ordine plebeii, qui post receptionem & translationem in hunc ordinem non amplius pertinebant ad plebeium; essent licet ex plebe oriundi, & vel fortunæ munere, vel propriis meritis traducti ad altiores magistratuum gradus. Summatim dicam: Nemo patriciorum erat plebeius origine; nemo ex plebe patricius: Multi ex plebe equites: multi ex patriciis equites: qui omnes plebeio ordini, sellulariis, puta, mercatoribus, opificibusque opponebantur, utpote in equestri ordine constituti. Quare diuersa sunt, esse ex plebe, seu plebeium, & plebeii ordinis; esse equestris ordinis & patricium. Multi namque erant patricii: nec tamen equites; & multi equites non itidem patricii. Patricii enim dicebantur, qui ex patribus primis & cooptatis oriebantur: plebeii ex his non oriebantur. Igitur ut plebeii non erant patricii; ita equites, prætores & consules sæpe plebeii: quamuis postremi haud raro essent fierentque nobiles; & patricii & plebeii interdum equites, non autem simul & eodem modo nobiles. Nobiles enim ius imaginum habebant: imagines magistratuum maiorum honores & titulos præponebant: ceteroquin nobiles proprie, ut hæc vox sequiori æuo adhibebatur, vix erant. At nec equites, nec patricii ad summos illos honores ascendebant semper & necessario; aut, si hoc fiebat, non tamen imagines habebant statim: de quo Norisius in *Cenotaphiis Pisanis* collegit nonnulla.

B

§. XIII

§. XIII.

Ne ænigmata nos loqui existimes, subiicimus exempla. Mæcenas eques splendidus erat; nequaquam vero nobilis, aut patricius: non iste, quia maiores eius nullo maioris magistratus munere fulgebant: non hic, quia neque ex patribus primis, neque cooptatis descendebat, eiusque stirps inter antiquissimas ciuitatis patriciasque non inueniebatur. Cape amplius. Sulla patriciæ gentis erat; non autem nobilis secundum suæ ætatis stilum, quia Sallustio auctore *Bell. Jugurth. c. 100. familia prope iam extincta ignauia maiorum.* Iam fac, Sullam consecutum equestrem dignitatem; & habebis Equitem patricium. Adde sis C. Marium. Hic patrem habebat nullum. Finge nunc equitem, & erit is ex plebe eques: finge insuper senatorem ac consulem, & nondum euadet nobilis, sed ius ponendæ duntaxat ad posteritatem imaginis indipiscetur: nunquam futurus patricius cum omni posteritate, quoniam gentis patriciæ vetustissima stirps deficit: nisi fortassis ad optimates allegatur tota Marii gens, & ad patriciatus culmen traducatur noua lege, aut instituto.

§. XIV.

Lubens postrema scribo, vt disquirendi nascatur occasio; fueritne adscititia Romanis cognita nobilitas? Video enim hanc rem anxios habuisse nonnullos. Verum tamen si distincte cogitassent de toto nobilitatis apud Quirites filo, si seiunxissent tempora, si formas Reipublicæ diuersas ante oculos sibi constituissent, si patriciam nobilitatem cum nobilitate proprie dicta non commiscuissent, si de Equestri dignitate rite fuissent edocti,

edocti, sanius certe atque clarius de re, licet abstrusa, & variis difficultatibus obstructa, differuissent. Neque enim hic Tiraquellus, Christinaus, Noldenus, Mauriti-
 tius, Bonus Cartilius, Draco, alique Auctores in scho-
 lis noti omne punctum ferunt: conscribillant & colligunt varia, vt aceruus fiat; sed doctior inde fere abit nemo; confusiores omnes.

§. XV.

Quamobrem exploratum & fixum maneat, nobi-
 les habuisse & ostendere debuisse imagines maiorum. Sume nunc legem, aut Senatusconsultum, aut impe-
 riales quoque codicillos, quo pacto hæc omnia dare & largiri potuere Brutorum, Cassiorum, Catonum imagi-
 nes, vt collocari istæ potuerint in prima ædium parte? Quis eas reputasset similes maiorum suorum vultibus, cum essent imagines aliorum, Virorum vtut clarissimo-
 rum? Tale ius imaginis non toga sola, non prætexta, non etiam sella curulis sola ad memoriam posterita-
 temque cum incremento prodendam, non lex, non Senatusconsultum, nec Principium rescripta efficere poterant: aliquid hic accessisse oportebat amplius; altio-
 resque requirebantur honores, potiora & repetita rei-
 publicæ exigebantur munera: patris, aui, proaui, ma-
 iorumque imagines veræ, & gentis & familiæ propriæ, non alienæ, populo erant obiciendæ. Qui honores vti suffragiis populi Romani obtinebantur; ita totius summi imperii virtute & auctoritate vel præstari, vel fingi neuiquam poterat, vt, qui non erant olim senatores, consules, dictatores, cetera, essent nunc, aut rectius, fuissent consules & Dictatores. Fictio

B 2

natu-

naturam imitatur: hic nihil occurrit naturale: facta aliena non finguntur, sed probantur: & hic requiruntur res gestæ aliorum, pluribus notissimæ: vnde talis fictio, quanta quanta esset, nil nisi mera repugnantia esset.

§. XVI.

Ceterum apud Ciceronem, fateor, occurrit locus in Oratione de *Lege agraria* ll. cap. I. qui imperitis possit imponere: *Est hoc, inquit, in more positum, Quirites, institutoque maiorum, ut ii, qui BENEFICIO vestro imagines familie suæ consecuti sunt, eam primum habeant concionem, qua gratiam BENEFICII vestri cum suorum laude coniungant.* Quid enim est beneficio Quiritium imagines familie suæ consequi? Enimvero non hoc adfirmat Tullius, dedisse Quirites ius imaginum illis, qui non haberent, sed suo suffragio magistratus mandasse, qui causa sunt ponendæ imaginis suæ. Quare consequi imagines familie suæ, est, magistratus curules a maioribus suis gestos item capere, quod erat nobilitatis, vt recte ad hunc locum rationes subducit LAVREDANVS siue SIGONIVS. Potius notum est, quam indigne tulerint Romani imagines fingentes, & in laudationibus funebribus falsa de maioribus effutientes. Queri hac dere, hoc est, falsis imaginum titulis aliquoties Liurum, Ezèchiel Spanhemius, Vir illustis, *dissert. X. de Vsu & Præstant. Numism.* animaduertit inscriptosque id genus familiarum numos, quibus certam veritatem deroget fidem, commemorat. Cui nos addimus Ciceronis testimonium cap. XVI. in Bruto: *Nec habeo, inquit, quenquam antiquiorem, cuius quidem scripta proferenda putem, nisi quem Appii Cæci oratio de Pyrrho, &*

non-

nonnullæ mortuorum laudationes forte delectent. Et hercules hæc quidem extant. Ipse enim familiæ suæ quasi ornamenta ac monumenta seruabant, & ad usum, si quis eiusdem generis occidisset, & ad memoriam laudum domesticarum & illustrandam nobilitatem suam. Quamquam his laudationibus Historia rerum nostrarum est facta mendosior. Multa enim scripta sunt in eis, quæ FACTA NON SVNT, falsi triumphi, plures consulatus, genera etiam falsa. Cuius fraudis propterea mentionem iniicimus vt compariant dissentientes, quam foret ineptum, publica auctoritate concedere nobilitatem, & fictas largiri imagines, quibus lux veritatis historia suum aliquando necessario amissura esset splendorem.

§ XVII.

At longe aliter iudicandum de nobilitate stirpis. Atque est iam ea de re aliquid indicatum, quando multas ad patriciatum cooptatas & allectas familias scripsimus. Iam vero pro nobis loquatur copiosius, quam supra §. III. laudauimus, erudita præfatio: Etenim a Pomilio Rege Numa Marcius ascitus in patriciorum numerum est: & Iulii, Quinctilii, Seruili, Geganii, Curiatii, a Tullo Hostilio: a Ser. Tullo, Octauii Senatusconsulto etiam patriciorum cooperationem fieri solitam, testis est gens Claudia, quam a Senatu, quum ex Sabinis in urbem migrasset, inter patricios allectam Liius, Dionysius & Tacitus testantur, lege vero, vt qui lege Iunia a L. Bruto, lege Cassia a Cæsare, & lege Sentia ab Augusto, in patriciorum ordinem lecti sunt. Scilicet quæ iuris sunt, facile finguntur. Cum Claudius Cæsar patriciarum familiarum, maiorum more, numeram auxisset, iura patriciorum tribuit nouis, non facta

adeos neutiquam pertinentia: (*) de quo locus Taciti memorabilis est Annal. L. XI. cap. 25. p. 676. *Iisdem diebus inquit, in numerum patriciorum ascivit Cæsar vetustissimum quemque e Senatu, aut quibus clari parentes fuerant, paucis iam reliquis familiarum, quas Romulus maiorum & L. Brutus minorum gentium appellarunt; exhaustis, etiam quas Dictator lege Casia & Princeps Augustus Lege Brutia sublegere,*

§. XVIII.

In quo tamen nondum subsistimus; quandoquidem constat: ipsis etiam feminis consularia coniugii ornamenta ab Imperatoribus esse nonnunquam collata, ita ut quæ maritos nobiles & consules non habuissent; tamen reputarentur consulares matronæ. Audiamus Lambridium in *Helagabalo* cap. VI. *Et si utquam aliqua matrona consularis coniugii ornamentis esset donata; quod veteres Imperatores affinis detulerant, & his maxime, quæ nobilitatos maritos non habuerant, ne immobilitate manerent, Cuius ob privilegii causam istæ etiam matronalibus Senatoriarum vxorum decoramentis utebantur. Nescio igitur, an non huc pertineat lex 100. ff. de V. S. quæ Vlpianum auctorem agnoscit: Speciosas personas accipere debemus clarissimas personas utriusque sexus; item earum, quæ ornamentis Senatoriis utuntur. Minimum Ioannes Gœddæus, Ictus perdoctus, ea ratione hanc legem*

πα-
ραφρα-

(*) Disputarunt Iuris auctores multa in contrarium, præcipue Hispani quibus respondit Franciscus Amaya ad Comment. lib. X. C. *Si servus aut libertus ad. Decurion. adspir. p. 311.*

εαφάζει. Huic *questioni*, responder *Vlpianus*: *Speciosas personas sine sexus differentia dici omnes, quæcunque sunt aut clarissimæ, aut inter clarissimas relatæ; quia Senatoriis utuntur ornamentis, non quia Senatoriæ sint, sed ut iis ornamentis fas vni sit, ab Imperatore consequerentur. Quæ autem fuerint illa ornamenta facile foret ad demonstrandum, nisi Rubenius, Ferrarius, Salmasius nostram diligentiam antevertissent.*

§. XIX.

Accedit tanquam ad cumulum, ipsum *Iustinianum Theodorum* Coniugem evexisse *εις τὸ πατρικίον ἀξίωμα* tradente *Procopio Arcan. hist. cap. II.* Tametsi enim non ignoro, *Patriciatus* honorem sub *Constantino M.* aliam formam accepisse, & *Patricios* quasi patres *Imperatoris* dictos ac compellatos; ac proinde ea, quæ de *patriciis* supra sunt adnotata, ad hoc novum ordinis genus non pertinere; sufficit tamen, fuisse hunc honorem magnum, & ut *Procopius Lib. II. de Bell. Vandal. cap. VI.* vocat, *τιμὴν ἀνώτατον*, ad quam imperialibus uxorem *codicillis* sustulerit *Imperator*. Quæ observatio vna cum præcedentibus plene comprobat, veteribus *Romanis* nec sanguinis, nec imaginum, nec adscititiam & *codicillarem* etiam nobilitatem, inprimis sub *Imperatoribus*, vbi turbata & viciata vetera gentium nomina, vbi adulterata & fere extincta *stemmatum series*, fuisse incognitam.

§. XX.

Quibus exemplis ne quis obuertat temere, aliud esse ex plebeia facere nobilem, aliud nobili femine restitueret amissa nobilitatis iura, ecce iterum exemplum
& de-

& deinde nonnihil etiam rationis. Refert enim *DIO* in excerptis Peirefcianis p. 766. atque ex eo laudatiffimus Ezechiel Spanhemius differt. XI. de *praestantia & usu Numism.* matrem Hieroclis foedissimi cuiusdam mancipii militari satellitio in urbem deductam inter *consularium matronas* habitam fuisse. Credo, permiffuros omnes, hanc feminam pertinuisse ad plebeias & abiectas. Neque mihi dubium haeret, quin *Cæsares* eadem facilitate, qua consularia ornamenta restituebant, aut conseruabant, illa quoque conferre potuerint de nouo. Quid enim sonat, quaeso, conseruare, quam, quod concideret alias & vanesceret, firmiter statuere, aut, quod iam amissum, iterum producere de integro? Quare nimium mihi solliciti videntur, qui hic distinguunt, ac nonnihil differentiae inter *restituere & conferre nobilitatis iura* exculpere conantur.

§. XXI.

Potius caue facias, quod viri clarissimi fecerunt, & huc temere trahas, quæ de iure aureorum annulorum in legibus veterumque libellis leguntur, aut multum te angas, quomodo L. 4. ff. *de iure aureorum annulorum* exponas congrue. Sane *Vlpianus* aliud nihil statuit, quam feminas libertas ius aureorum annulorum impetrare posse a Principe, vt ingenuæ habeantur, & sic iura ingenuitatis impetrare; quin natalibus restitui, quod plus est, quia post impetrationem annulorum aureorum saluum in multis patronatus ius mansit; sed quæ vero natalibus restituebantur, ius omnium hominum primitiuum consequebantur, in eum repositæ statum, in quo omnes mortales fuerunt initio. Nemo non

non videt, perspicue hallucinari omnes, qui ius aureorum annulorum veluti nobilitatis præcipuum *de iura* contuentur. Causa errandi sine dubio fuit, quod cer-nerent, equites olim, quid? quod, nobiles aureos gestasse annulos. At vrbs Romana, Melibæe, non sibi semper erat similis. Quod olim nobilissimis, id Vlpiani ætate omnibus ingenuis tribuebatur. De dignitatibus qui loquuntur, tempora & ætates inprimis circumspiciant, ne senatores, patricios, equites, eodem modulo omnibus sæculis dimetiantur. Hoc perspicacissimus Antonius Vacca ad tit. *ff. de Senatoribus* bene monuit, titulos & honores Senatorum per varia ætatum stadia optime collustrans, hoc *I. Gothofredus* ad Cod. Theodosianum præclare atque iterato animaduertit: vt alii in hunc scopulum impingentes sine iudicio diuersissima miscent & totam de nobilitate doctrinam miscere perturbant. Dissidentes hoc loco Kirchmannus de *annulis* in viam reducat, qui non est sua defraudandus laude auctor. Simili ratione natalibus restitui non exprimit, per sorditiem amissam nobilitatem Principis beneficio recipere. Iam enim verum significatum & sensum dedimus, & dabunt profecto copiosius vulgares ad digesta, commentarii; omniumque bellissime Guido Pancirollus in *Thesauro variarum lectionum* lib. I. cap. XV. vt ne sit necesse amplius, ter labi in hac lege 4 *ff. de iur. aur. annul.* explicanda ac remouenda: *Etiã femina ius annulorum aureorum impetrare possunt & iura ingenuitatis impetrare & natalibus restitui poterunt.* Sed festinamus ad alia, adiciens interea verba doctissimi Pancirolli: *Aureum annulum olim soli Senatores gestare poterant, qui apud extraneum*

C

traneum

iraneum aliquem Regem legatione functi essent, nec illo ubique, sed in publico tantum utebantur, inde demum reuersi ferreum accipiebant. Procedente vero tempore passim annulum aureum primum omnes Senatores, deinde Equites gestarunt, qui hoc ornamento diua plebe sunt distincti, ut Plinius & Dion memorant. Postremo ita vulgari cepit, ut omnes ingenui aureum annulum gestarint. Seruis vero: aut libertinae conditionis hominibus non est concessus, qui, si hoc ornamento usi essent, legi Viscellia grauiter pro facti qualitate puniebantur. Si ergo hoc honore frui volebant, a Cesare aureorum annulorum, ius impetrabant, quod adepti ingenuorum insignia ferre poterant, & licet vere ingenui non fierent, pro ingenuis tamen habebantur: ad dignitatesque & honores antea ipsis prohibitos admittebantur.

CAP. II.

DE

NOBILITATE GERMANORVM.

§. I.

VTi Roma sibi non semper similis extitit; ita nec Germania Romano orbi similis est. Habuerunt Teutones mei seruos, habuerunt nobiles. Nobiles omnes ingenui fuerant, sed ingenui non nobiles omnes. Saltem Tacitus ingenuos & nobiles de Moribus Germanorum *Cap. XXV. §. 4.* distinguit, & *libertos non multum supra seruos esse* tradit: *raro aliquod momentum domo, nisi sub Regnis, aut eas inter gentes, quæ regnantur.* Non inficere nobiles primi ordinis Sarapas dixeris, comitibus diuites, clientibus globoque iuuenum
cir-

circumdatos; & hos forte, recentiori stilo, nobiles inferiores: vt ut ingenuos omnes nullaque seruitutis macula adspersos. Saltem priores ipse *Tacitus* appellat Principes Principes gentis; quemadmodum reliquos, pro Principe pugnantes, & in ipsius comitatu existentes plebis ac populi nomine percenset. Sed auertendi iterum ceteri ab hodiernis Principibus sunt, ne, quod iam **GROTIUS** in libello singulari *de veteri Batauorum Republica* cauendum monuit, pari errore praesentia praeteritis, noua antiquis misceantur.

§. II.

Et si vero probe cognitum habemus, fuisse Germanos in diuersas gentes discretos; deprehensu tamen facile est, parum, nobilitatis respectu, inter illos differentiae obseruari. Vndique enim optimatum & militum series magna: quod de Allemannis prodit *Ammianus Marcellinus lib. XVI. cap. 12.* Non est nostrum, cuncta nunc discutere, & determinare accuratius. Id scimus, nec Saxonum ordines differre ab illis, quos indicauit *Tacitus*, etsi *Nithardus Caroli M. nepos hist. Francor. lib. IV.* sequentia refert: *Gens Saxonum omnes in tribus ordinibus diuisa consistit: sunt enim inter illos Edlingi, sunt qui Frilingi, sunt qui Lazi illorum lingua dicuntur: Latina vero lingua hoc sunt: NOBILES INGENVI, SERVI.* Putat equidem sagacissimus *Hertius Not. Vet. Germ. part. III. cap. 3. §. 9.* confundi a *Nithardo* libertos & seruos inque simili errore versari *Hucbaldum Elnonensem Abbatem* in vita *B. Lebuini*: sed non credo, cae utire eos, aut labi. *Lassi* vtrique seruiles sunt: quod de arandura dilucidius.

C 2

§. III.

§. III.

Et hoc enim vocabulum nequaquam descendit a voce *lassen*, vti plerique & præstantissimi quoque auctores existimant, inde sibi manumissos, libertos fingentes. Potius *lazen* & *lösen* mihi perinde habentur. *Lassi* sunt homines census pedentes, censuales, censiti, vti vulgo loquuntur. In patria mea *Löfung* tributigenus est. Apud Helvetios, & in primis Bernates, vectigalis speciem cognoscimus, quam nominant *lod*, *lot*, quum venduntur & alienantur prædia rustica; sextaq; pars pretii pendenda: quin agri eius generis multis in locis quotannis, aut etiam post triennium, quadrienniumue redimuntur: (*sie müssen gelöst werden*) cum e contrario nobilitate profulgentes nihil pensitent, & ab omni censu immunes prædicentur. Mitto, qui hac de re dubitant, ad *Iosæ Simleri*, *Plantini* & *Staniani* libellos nusquam non obuios. Ipsum autem *Laudemii*, feu *leudemii* vocabulum non a *laudando*, quod exponunt firmare, descendit: *Laus*, *Löß*, *Lod*, *Leod* eodem numero sunt habenda: *Leodes*, *Leudes*, *Liti*, sunt serviles, censiti, rurales, aut saltém obnoxii. Vnde etiam *Uslod*, quod est liberum solutumque a censu & seruitio, latina flexione *allodium* dictum, nobilibus proprium, de quo alibi disseremus pluribus: quamlibet olim aliter paullulum ac diuerse. Confer. si placet, not. Cl. Eccardi ad Monachi Weissenburgensis *Cathechesin Theotiscam* p. 143. seq.

§. IV.

Iam cum clarissimus adfirmat Hertius, libertos videri omisso, aut cum *Lassis* a *Nithardo* confusos, forte nihil est. Vtcunq; consideres manumissos, libertos, li-
ber.

bertinosque, aliquid sane seruile offenditur. Quamobrem *Cornelius* non multum eos supra seruos eminere testatur. Sat enim est, non fuisse nobiles, non item ingenuos. Quod vero *Adanus* *Bremensis* ex *Eginharto* quatuor Saxonum gentem differentiis consistere affirmat, **ADELINGIS, FRILINGIS, LIBERTIS & SERVIS**, *Nithardi* sententiam vix subruit. Hic enim, quum plus in illis obsequii inuenisset, quam libertatis solidæ atque integræ, non sane ausus est appellare libertos; quemadmodum nec *Tacitus* sustinuit, libertorum iis tribuere nomen sine limitatione: *Eginhartus* autem, & cum eo *Bremensis*, qui libertorum Romanorum conditionem non habebant exactissime perspectam, absolute ea vsi sunt vocula, quod seruis paululum potiores viderentur: quantumuis in sua potestate non essent plene, sed valde obnoxii prioribus dominis, seruorum magis, quam liberorum hominum speciem ostenderent. Ex quo conici potest, *Nithardum* a *Tacito* atque *Eginharto* reapse vix dissentire; sed quos *Bremensis* ex eo libertos vocat, fuisse seruales, seu seruos lautiori ratione paruulum, atque abiectissimi, viuentes habitosque.

§. V.

Maiori cura digna videtur quæstio; fuerintne nulli inter Francos, celebratissimum Germaniæ populum, nobilium ordines atque classes? numue omnes ingenui, ac solo ætatis pondere & munerum publicorum auctoritate duntaxat distincti? Qui hoc statuunt, *Hadrianum* *Valesium* cum primis sectantur, Francos hac in re a reliquis Teutoniæ nationibus separantem, Mihi ve-

ro alia sententia sedet; neque illustris Thomasi opinio adeo videtur negligenda atque visa est illa Cl. Hertio, *Notit. Regn. Franc. Vet. p. 213.* quando in dissertatione de *Origine Feudorum* Vellefii opinionem non sine causa oppugnat atque reiicit. Qui enim apud alios Germaniæ populos erant *adelingi*, siue *nobiles*, illi Francis sæpe nominantur Barones, Optimates, Drudi, proceres, a militibus & ingenuis non vna ratione differentes. Id quidem verum est, Valesium non abiudicasse Francorum proceribus nobilitatem; hoc ille utique fatetur, nec inargute Hertius hac in re causam eius agit. At hoc, hoc quæritur, num Barones, Optimates, *Drudi* & milites pari ambulauerint passu, inque vna, uti fit in Polonia, locati sint classe? De seruis interea nulla controversia est, eos ab ingenuis omnino vixisse discretos.

§. VI.

Quod me maxime mouet ad contrariam opinionem amplectendam, istud est: memoriæ prodere *Gregorium Turonensem*, Francorum Reges haud raro cum Baronibus & Episcopis suis conuentus & consilia agitasse. Barones autem ad altiorem; atque milites habebant, classem & ordinem pertinuisse, inde potissimum colligitur, quod isti vocantur proceres, primores, Domini; reliqui *caballari*, equites, ingenui; nec vsquam sane reperitur, ingenuos promiscue ad publicos regni conuentus venisse, & suffragium tulisse. Ne quis dubitet, Dominos appellari nobiliores, is consideret *Druthin*, *Drothin* significare Dominum. *Dominus calorum* in veteribus Glossis MS. quibus celeberrimus Eccardus in notis ad *Catechesin Theotiscam* Mouachi Weif-

Weiffenburgensis vñus est, vocatur *Hinrico Druthin*: vt alia a Cangio collecta prætermittam. Quando igitur Carolus Caluus in capitularibus *Drudorum* suorum meminit, & Episcopi prouinciarum Rhemensis & Rotomagensis ad Ludouicum Germanicum Regem in *epistola sua cap. IV.* apud Baluzium *Tom. II. p. 104. Eru-dos & Vassos* huius Regis coniungunt, non est sane putandum, eos de ingenuorum classe atque censu fuisse. *Droshning.* Suecis nostris etiam nunc est *Regina.* Quare Drudi & Barones ad DOMINORVM curiam recte referuntur, quibus opponi videas nobiles inferiores, hoc est, ingenuos. Ex illis, non autem e postremis ordinarie desumebantur Duces, Marchiones, Comites, Proceres, Regis conuiuæ: prorsus vt erant apud Allemannos, qui *regales & milites*, quorum ingens copia, sollicite diiſtinguebant. Itaque mirifica interpretatio foret, si quis *episcoporum & primatum consilium*, omnesque *primates regni consentientes*, illos nempe, qui in translationem regni Austrasiorum, vt est apud Auctorem de *gestis Francorum* p. 582. 585. in primum gentium Dagoberti suis suffragiis conspirarunt, globum ingenuorum, equitum, & *caballariorum* diceret.

§. VII.

Vnde merito Hertio postulanti a Thomaſio, vt ordinem ingenuorum classe maiorem nominet, reponimus: non esse postulandum, aut quærendum diu, quod ante pedes est. Neque enim is Valesium extra omnem teli iactum ponit, quando Francis eum nobilitatem tribuisse & reliquisse pronunciat. Sit ita: an omnes
pari

pari propterea gradu erant? Sin hoc, quid est quæſo apud Fortunatum Vatem de quodam Conda canentem ille proficiens gradus?

Iuſſit & egregios inter reſidere potentes,

Conuiuiam reddens PROFICIENTE GRADV.

Hoc nemo inficiatur, potuiſſe ingenuos ad maiorem honoris gradum peruenire, & de ſuo in eminentiorem ordinem inferi: at eo pacto diſtinctio ordinum palam eſt, nec in vnum omnes truduntur & concluduntur ſtabulum. Cui vix obest, gradum honoratiorem non indicare, aut ponere altiorem ordinem, ſed publicorum munerum ornamenta, & ætatem annis meritiſque grauem non nihil dignationis Francos inter effeciſſe. Extremum namque iterum impugnabit nemo: quæſtio eſt, quibusnam talia ſint concredita munerum honorifica inſignia? Ipſe Gregorius Turonenſis in *vit. Patr. c. IX. ingenuos* diſtinguit ab illis qui ſunt *nobilitate ſublimes*, & conuiuiæ Domini. Idem eos, qui integris pagis ſunt præfecti, *de prima & nobiliori* ſuorum familia ſumptos adſeuerat: vt Anohaltum taceam, quem anonymus vitæ S. Agili Abbatis ſcriptor *nobilisſimis notalibus oriundum* prædicat, Regis Childeberti conuiuiam ac conſiliarium. Nec ſcio, annon huc trahi queat Pauli Warnefridi de *geſtis Longobardorum lib. I. cap. 14.*, memorabilis locus: *omnes* autem ADELINGI fuerunt; ſic enim apud eos *nobilis* quædam *proſapia* vocatur. Paulus de Francis loquitur, itemque de nobili *proſapia*. Ne dicas iterato, Veleſium non repugnare, tales conuiuas & conſiliarios fuiſſe nobiles, meritis ac virtu-

virtutis gloria florentes : occurrit enim hic nobilitate sublimis, nobilissimis natalibus oriundus, oppositus ingenue nato, Ortu vero nobilis & meritis ac dignitate nobilis haud dubie differunt. Quamobrem hoc teneamus, ortu nobiles, seu nobilitate sublimes istos esse dictos, quorum maiores multis essent virtutis ac gloriae documentis noti. Ipse Remigius Clodoueam, ex tali genere & stirpe excellentissima cretum, ante signa ire propterea suosque animare ad fortia facta commemorat. Nec inde tamen consequitur, promiscue admissos omnes ad locum inter summates capeffendum, quibus non deerat nobilitatis apex. Lubenter enim permitto, seniorum rationem esse habitam, & clericos laicosque nobiles in maiores minoresque natu videri diuisos: ingenuos autem seniores omnes fuisse *Drudos*, Baronesque credendum non est. Barones quippe viri illustres erant, seniores & iuniores. Ex quo vsu venit, ut quoque procerum primatumque filii Barones appellarentur, sicuti *Arbo* vetus auctor in expositione constitutionum Ottonis Imperatoris dudum vidit. Hic enim procerum filios insigniri Barones tradit; & aliunde, nempe e Turonensi ac Fredegario constat, ipsos optimates & *Drudos* simili elogio fuisse mactos. Quod abunde probat, Baronis seu Faronis (*) nomen praefatae antiquioris indicem extitisse: cuius qui essent partici-

D

(*) *Farones* inquit Theodericus Ruinartus in not. ad Fredegarii Scholastici Chronicon p. 621 *dicti sunt quod e nobili FARA (BARA) editi sunt Fari enim generationes sunt, seu linea, ut habet lex Longobard. lib. III, tit. 14.*

icipet, domini habebantur, vti ceteri *caballariorum* & *domicellorum*, *Heringorum* titulis clarebant. Id non nescio, progressu temporis Baronis *δέρμια* stabili magis ratione primo ordini adhæsisse; cum initio & apud eos cum maxime, qui stili curialis, non erant periti, ea vox laxius adhiberetur, & quemcunque haud raro virum signaret. Qui mos scribendi parum sane, vel admodum nihil nocebit Baronum prærogatiuis. Perinde enim est, ac si legas; nobilis insigniri titulo, qui equites duntaxat sunt: cum olim non nisi duces, comites id sibi nominis fere existimauerint proprium.

§. VII.

Quibus, nisi persuadeant priora, addas, precor, mirum fore, si in hoc solum Franci a Germanorum & civium suorum moribus diffedissent, ingenuos videlicet nobilesque in vnam classem concludentes; cum in ceteris amicissime concordent. Saltem hoc Abbas VER-
TOTVS peculiari & docta dissertatione demonstratum dedit, quam *historiæ Academiæ inscriptionum* nuperime inferuit *Bozeus Tom. II.* qui illustri huic societati ab epistolis est; nec deprehendi, aliud eum atque diuersum de Francorum ordinibus obseruasse. Ruinartus vero in *præfatione* ad Turonensem haud obscure inuit; non displicere sibi repugnantem Valetio sententiam.

§. VIII.

Verum tamen sat est, apparere hinc, stirpis nobilitatem apud Teutones omni ævo fuisse spectatam: nihilque de imaginum iure in nostro Francorumque regno animaduerti. Nec est negandum, magis hoc in-
stiti-

stitutum conuenire statui rei Romanæ, ubi plebs incipiebat aliquando dominari, solos ferre patricios designata tam honoratos tanquam magnos, quam Francorum moribus Regem habentium. Hinc, principibus Romæ ortis & ad culmen potentia sublati, necessario euenit, ut paullatim illa imaginaria nobilitas immineretur; donec, simulacris liberæ ciuitatis prorsus extinctis, fere euanescerent vniuersa & noua vocabula, noui tituli excogitarentur; patriciusque sanguis magni inciperet haberi: nemine interea, nisi senatu Romæ agente veteres umbras fumosasque picturas sectante: cuius me admonuisse rei *Antonium Vaccam* supra sum testatus.

§. XI.

Vnde factum, vt in patria nostra nemo ad militiam nemo ad munera publica adspiraret, vel adspirare posset, præter ingenuos & illustres; quorum hi regni officia cum dignitate conjuncta administrabant, isti seruitiis regno exhibendis operam dabant. Neque enim est demonstrandum multis, quia res nota satis, totam inde nobilitatem in milites maiores & minores esse distributam. Est locus Wipponis ad manus, quem piget nunc quidem exscribere, quum breuiter & strictè exequi omnia sedeat nobis. Illos **DOMINOS** appellabant &, postquam summos magistratus adepti, **PRINCIPES**; hos **EQVITES**, **DOMICELLOS** & **MINISTERIALES** regni. Primi per excellentiam nobiles cluebant: quin immo ipse Rex nobilissimus, nobilis audiebat: quia ab hoc fonte in omnes deriuari nobilitas poterat & ipse etiam ex regni

nobilissimis solebat deligi: milites interea omnes, Rex, Duces, Palatini, Marchiones, Comites, domini, equites, domicelli, famuli. Quo factum, vt tota nobilitas clypeorum notis distingueretur: de quibus clypeis, (*Heerschilden*) nunc non est dicendi locus: quamuis haberem varia lectu non indigna, inprimis de scutorum clypeorumque differentia.

§. X.

Plus attentionis meretur, nec clericis defuisse stirpem, vtpote in spem suffragii in publicis imperii conuentibus ferendi erectis. Quare sapientiores male habuit merito, Ludovicum pium a veteri more descendentem homines caligarios & obscuros ad summa ecclesiæ munera extulisse. Thegani locum alibi dedit *Præses*, variaque in hanc rem collegit Gundlingianorum *parte XI.*

§. XI.

Cui indignitati vt obstrueretur via, in multis, ac præcipue maioribus, inualuit ecclesiis, vt recipiendi octo maiorum paria ostenderent: quorum deficiente vno ferebant repulsam. Rogo te lector, ne pædagogum & morum cenforem hoc loco agas fastidiosum, & humanæ naturæ similem conditionem vrgeas, & vitam fragilem, calamitosam variis miseriis, anxietatibus, lacrymis intermissam nobilium Germanorum superbiæ opponas. Quicquid hic factum, ad Romani pontificis eiusque asseclarum conatus reprimendos est factum, partim, ne externus episcopus nobis obruderet homines abjectos, Romanæ rei studiosissimos, peregrinos ac Italos, partim ne imperii conuentus, in quibus a prima re-

gni

gni origine sacerdotes summa auctoritate polluere, no-
uis & contemptis homuncionibus replerentur, aut
etiam serui opprimerent nobiles & priores dominos, isti-
que vetera odissent patriæ instituta, & dolosis Papæ
consiliis exequendis auxiliares manus porrigerent. Hic
enim vnice id videbatur agere; vt diuitiis Regnum, no-
bilitumque ad se tractis, eosdem sibi stipendiarios red-
deret, & ad paupertatem redactis iterum aliquid æris
largiretur, erogandum ab ecclesia: sicque illi denarios
a S. Petro magna reuerentia acciperent, quibus variis
artibus, inter superstitiosa murmura atque imaginarii
ignisterrores, solerter olim sunt emuncti.

§. XII.

Ad quod deuitandum malum aliquid sane incontra-
rium erat moliendum ac excogitandum, postquam se-
mel placuit, ut sacerdotes in Germania ad summam re-
rum consilia conferrent sua, & in Romano imperio
cum Rege ac Cæsare, aliisque primariis viris domina-
rentur. Qua re usu venit, vt perdifficile sane esset,
mentiri nobilitatem, & novos occultare colores, vbi
per tot ætates ac generationes genus foret probandum
amplissimum. Esse enim id arduum perquam, iam A.
Persius Flaccus vidit, Poeta seuerus & Stoicæ acerbita-
tis homo *Sat. VI. v. 7.*

- - *Quere ex me, quis mihi quartus*

Sit pater, haud prompte, dicam tamen; adde etiam unum,

Vnum etiam, terræ est iam filius.

Atque eo vero pacto & Italis Longobardisque, quorum
non est tersa adeo nobilitas, fenestra occludebatur, ne
Germanorum bonis fruerentur, & plebeiis quoque adi-

tus videbatur obstructus, ne in ciuitatem omnium nobilissimam seruilis sanguis sese infunderet, & inprimis peregrini homines tyrannica pontificis consilia cum eminentium virorum damno & interitu promouerent.

§. XIII.

Sicuti vero, quod de Itatorum familiis dictum, a veritate alienum non est; ita leui negotio probatur. Apposite enim Guntherus in Ligurino *edet. Reub. p. 305.*

Vique suis omnem depellere hostem

Possit & armorum patriam virtute tueri,

Quoslibet ex humili vulgo, quod GALLIA foedam

Iudicat, accingi gladio concedit equestri.

Per Galliam intelligi Franciam Teutonum nemo ambigit, qui vel Guntherum, vel alios eius generis scriptores cum cura legit.

§. XIV.

Quamobrem semper tum miratus, voluisse Iureconsultos plerosque nobilitatem Germanicam effingere ad doctrinam, quae de Vasallorum ordinibus in feudorum vsibus invenitur; eum tamen leuis duntaxat similitudo occurrat, multaque in ceteris distantia differatque, vt cum Lucretio loquar, obseruetur. Permanuit is, quantum conicio, error ex ignorantia nominum, quae sine veterum annalium fide, sine instrumentorum publicorum ope, soli ingenio puerilibusque opinionibus innixi exponere conantur. Hinc nesciunt prorsus, quomodo Duces, Comites, Barones dicantur CAPITANEI: quid? quod persuadent sibi plerique, ferre eos capitaneorum nomen, quod sint militiae
de

dediti, plane vt nos hodie Tribunos militum capitaneos appellamus, (*Capitains*) At lepidissime falluntur omnes. Capitanei sunt, qui beneficia sua tenent *in capite*, vt est in constitutionibus Siculis, vel a capite, hoc est, a Rege, nullo interueniente medio. Ex quo est, quod Comites, Barones, Marchiones sint vtique capitanei, quia Regi *ἀμισῶς* feuda sua debent: vtut vasalli interea omnes. Ceteri vero, qui sunt vasallorum *vasalli*, VALVASSORES audiunt, syllabis ad pronuncian- dum difficilibus elisis. Hi & dominis suis iurabant & Regi, dicti haud raro nobiles atque incolæ oppidi al- cuius, castelli, seu burgi, aliis iterum conferentes man- sos fundosque, vt *Jacobus Sirmondus* in not. ad lib. II. *Go- dofredi Vindocinensis* permultos iam ante annos docuit. VALVASSINI vero minimi vasalli sunt, quod vo- cula diminuens clare indicat, qui partim a capitaneis, partim a vuluassoribus feuda accipientes sua alios sub se non habebant beneficiarios, quia ipsi erant vasalli mi- nimi, & velut *indiuiduum* in Logica scholastica, sub quo collocari nihil amplius potest: in hoc propterea a val- uassoribus iterum diuersi. Experiatur nunc aliquis, vt- rum, posita hac explicatione, ad nobilitatem nostra- tem maiorem, vel minorem rite cognoscendam inde al- liquid sperari opis possit? Hoc namque modo etiam nobiles, quos *immediatos* appellamus, capitanei erunt, si quidem nemini, nisi Imperatori imperioque, fiat ob- noxii. Tota, si qua est, similitudo eo redit, Capitaneos, Valuassores, Valuassinosque omnes esse milites, & valuassores nobilibus mediis, qui sub Ducibus, Mar- chionibus, Comitibus agunt, quadantenus videri con-

fer-

sentaneos vtut hi apud nos consueta ratione in agris viuunt, illi autem ciuitates incolere, portas, turres, mœnia custodientes, ne plebs aditum obstruere regibus, aut capitaneos regum vicarios ciuitate excludere insolenter auderet. Valuassini vero tantum abest, vt nobiles & ingenui fuerint omnes, etiam plebei, quod Francia fœdum existimauerat, magno inter eos numero comparebant. Quæ res efficit, vt frustra egisse credam omnes, qui haustam apud Longobardos doctrinam patriis accommodare moribus, eamque ad nostrorum nobilitatem contendere ordines fategerunt. Si qui vero sunt, qui de expositione, quam de capitaneis, valuassoribus & valuassinis in medium tulimus subdubitent, eos ad Petri de Marca *Historiam Bearnie* itemque *Marcam Hispanitam* Vincentiique Borghinii *dissertationes* Italica lingua scriptas & Iusti Fontanini libellum *delle masnade* læti lubentesque ablegamus, vbi probationum copia: quamuis & nos nonnulla reddidimus clariora.

§. XV.

Ceterum caue persuadeas tibi, sic veterem nobilitatem per omnes ætatis fuisse seruatam, nullum vt dispar genus admissum. Constat enim, quam sit illa partim internecinis & domesticis seditionibus, partim exhausta, ita, vt turbidis & afflictis rebus vel pereundum fuisset nationi, vel adsumendi ex libertinis, qui adiumento forent reliquis. Atque obseruat Leibnitius, Vir clarissimus, in *Præfat. ad Tom. II. R. B.* villicos sæpe equis armisque debuisse donari, ac donatos reapse, ne Episcopi & Saxonie Principes Normannis atque Slaus inpri-

inprimis impares existerent : donec tandem istud magnificum nobilitatis nomen in bellis penitus obsolesceret, incolæ, ciues, agricolæ in equitum turmis promiscue comparerent, & mercenariæ militiæ late relinqueretur locus : cum antea pauci stipendium acciperent, nec plebi, nisi in peditatu merendi copia esset. Nec ambigendum, quin Sigismundi Imperatoris æuo, occasione Hussiticorum motuum, omnia tandem sint turbata & permixta : Balbino, Dattio aliisque viris præstantissimis id adnotantibus.

§. XVI.

Ad quod cum accederet Imperatorum & Principum immodica liberalitas ac mercatores resciscerent, illustre nomen pecunia acquiri, mirum quam affluerint homines obscuro, & ad altissimum, medium infimumque nobilitatis gradum adspirauerint cateruatim. Quod in causa erat, quare homines antiqua nobilitate ac fide despicerent nouos, & omni sibi consulerent modo, ne homines heri vel nudius tertius nobilitati initiati & allium atque papaver olentes in eandem secum societatem compingerentur. Quod inprimis sæculo XII. vsu venit, quum ludi solennes equestres initium caperent, in quibus familiæ claritas, & sanguinis antiqui gloria omni studio indagabatur; ne, quibus nulla generosæ guttæ hæreditas, cum iis, quibus amplum iam dignitatis patrimonium, de palma virtutisque bellicæ præmiis certarent. Possem hanc in rem, quæ tam Saxonico, quam Allemannico iure sunt statuta, afferre largiter; nisi satis mihi foret, extremis digi-

E
tis

tis tetigisse talia, alio loco ac tempore plenius forte excutienda.

§. XVII.

Itaque de diplomatica nobilitate supersedeo dicere; cum nemini hæreat dubium, sub principatu homines esse calculis similes, quibus in exponendis rationibus utimur. Eligunt in excelso positi togatos, doctos, sacerdotes, segregant viros militares,isque nobilis, nobiliorque, nobilissimus est, quem illi volunt, stultus sit, an sapiens, virtute præditus, an sectus: honorant, quem putant honore dignum: Dii illis iudicium dederunt, ceteris obsequii gloria est relicta: sed invaluit tamen, ut diplomate literisque facti nobiles ultimum locum occupent, donec & eorum posteris stemmatum illigata texturæ obueniant & novi colores situ obsessi eam acquirant speciem, ne quis ex se natus videatur amplius.

CAP. III.

COMPARATIO ROMANI GERMANICIQUE IVRIS RESPECTU NOBILITATIS MATERNÆ SEV QUÆ EST A VENTRE.

§. I.

Romanos feminas habuisse patricias & nobiles, & principum beneficio nobilitas, partim extra dubium positum, partim a nobis est sufficienter demonstratum. De Germanis res itidem nota: & ut apud illos

illos equestris & senatorius ordo distincti, itemque di-
 ctatoria, censoria, consularis, pratoria nobilitas gradu
 discreta; ita apud hos domini & domicelli, dominae &
 domicellæ, dames & demoiselles, *Frauen & Fräulein*,
Edle Knechte, & *Edle Mägde* stirpe nobiles & litteris
 imperialibus nobilitatæ occurrunt: vtut ratio denomi-
 nationis, & principia, quibus vtrique sunt vsi, haud pa-
 rum videantur diuersa.

§. II.

Quamdiu enim in Romana republica *ἀειροι* rerum
 potiebantur, summa illi ope sueuerunt niti, ne cum
 plebeiorum sanguine miscerentur patricii. Ipsæ leges
 XII. Tab. aut potius decemviri cauebant: *patricii cum*
plebeis connubia ne iungunt. Putabant enim, eius generis
 commixtionem atque affinitatem tollere existimatio-
 nem suam, vel saltem minuere, sicque copiam non de-
 futuram plebeis, vt reipublicæ fierent participes. At-
 que hæc illa est colluuió gentium, & perturbatio au-
 spiciorum publicorum pruitatorumque, quam patres
 apud Liuium *lib. IV. c. 6.* popularia matrimonia pro-
 nuntiabant afferre, *ne quid sinceri, ne quid incontaminati*
sit, vt discrimine omni sublato, nec se quisquam, nec suos no-
uerit; quam enim aliam vim connubia promiscua habere, nisi
vt serarum prope ritu vulgentur concubitus plebis patrum-
que, vt qui natus sit ignoret, cuius sanguinis, quorum sacro-
rum sit, dimidius plebis, ne secum quidem ipse concors? Eo
 igitur tempore rarum erat, talem enuptam non posse
 generare patricium, aut itidem patriciam, vtut nuptam
 viro honesto & ingenuo; sed qui tamen patriciæ gen-
 tis non esset; eoque relinquitur, vt amiserit illam præ-
 stan-

stantiam stirpis, nec communicauerit cum marito, nec cum liberis ab eo ortis; sed uti illa plebeia effecta fordes contraxerat; ita quod ex illa gentium plebeium videbatur utique.

§. III.

At cum Canuleius tribunus plebis contraria rogatione, ut est itidem apud Liuium *lib. IV. cap. 6.* sustulisset istam legem, nec, præter patricos, ceteri omnes vulgus essent, sine gratia, sine auctoritate; & plebs interea adipisceretur gentem, omniaque quæ erant patriciorum, ut magistratus, sacerdotia, ordines, imperia, triumphos communia acciperent, tum sane plebei ducebant patricias, hæque nubebant sæpe plebeiis, plebeiaque iterum nobilibus ob publicorum munerum administrationem in auctoritate constitutis. Qua occasione frequenter quæsitum, an plebeia vxor nobilis? an patricii ac senatoris filia, vel vxor plebeio copulata nobilitatem amittat? aut an huic quoque nobilitet?

§. IV.

Et certum est, patriciam sic nuptam plebeio, sed magistratus insignibus ornato, non amisisse genus suum: faciebat enim curulis mariti honor, ut irrideri a sui æqualibus nequiret. Nec enim, sublata hac parte XII. Tab. lege, a boue illa ad asinos transcendebat: quin Stolonis vxor tam erat spectata, atque altera soror patricii sanguinis viro Sulpicio iuncta, posteaquam is, *Flo-ro lib. I. cap. 26.* teste, honorum magistratuumque confortium, quamuis inuito senatui, extorserat. Non equidem inscius sum, etiam post istam rogationem Canuleii, Virginiam Auli filiam patriciam matronas, quod
e pa-

e patribus enupiffet, Volumniumque confulem maritum haberet, facris arcuiffe. Sed auctor est idem, quem laudauimus, Liuius, *Lib. X. cap. 23. gloriatam eam se Viri, honorumue eius ac rerum gestarum non penitere: aramque PVDICITIÆ plebeia exstruiffe oppositam primum aræ patriciæ, postea eodem ritu, atque illa antiquior, cultam. Quo haud dubie dulciffimus allusit Propertius lib. II. Eleg. V. v. 17.*

*Templa pudicitia quid opus statuiffe puellis,
Si cuius nuptiæ quidlibet esse licet?*

Non inargute coniiicit Ianus Brokhuyfen pro nuptiæ legendum *nuru*, quia nurus poetis omnis mulier dicitur; foretque sensus; quid profunt aræ dicatæ pudicitia, si cuius femina tam patriciæ, quam plebeia, quidlibet esse liceret, puta, vt vel esset casta, vel impudica.

§. V.

Igitur patricii generis femina nobili elocata, vtium tuebatur generis splendorem; ita simul nobilitatis particeps fiebat, quam per longam imaginum seriem ostentabat maritus. Atque hinc potissimum est, quod multi ex primariis viris materno etiam genere, siquidem splendidum illud & illustre esset, gloriarentur. Ipse Cæsar, quem auiam haberet Marciam, illius non minus, quam auiti, vel paterni generis mentionem iniicit: *Amitæ, inquit apud Suetonium cap. VI. meæ maternum genus ab Regibus ortum, paternum cum Diis immortalibus coniunctum est. Nam ab Anco Marcio Marcii sunt Reges, quo nomine fuit mater; a Venere Iulii, cuius gentis familia est nostra. Est ergo in genere & sanctitas Regum, qui plurimum inter homines polent, & ceremonia deorum, quorum ipsi in potestate sunt re-*

ges. Et adfert Iacobus Perizonius *cap. III. Animadvers. historic. p. 156.* aliquot exempla, in quibus Viri clarissimi paternum ac maternum genus coniunxerunt. Nec dubium, quin pari more Galba apud Tacitum *lib. I. hist. cap. 15.* ad Pisonem, quem adoptauerat: *Tibi insigne, SVLPICIAE ac LVTATIAE decora nobilitati tue adiecisse.*

§. VI.

Quæ res male a nonnullis accepta fecit, vt solum maternum nobilitasse genus autumarent. Quod non est dimittendum sine censura. Quanquam enim Romani ostentationis gratia auias matresque nominabant earumque se genere efferebant aliquando; non est tamen credendum, aut dicendum statim, nobilitasse ventrem. Neque enim, quum Patricii tenebant primas, hoc fieri potuit; neque, quum Decemuirorum lex sacra lege, aut plebis est sublata scito. Non primum, quia, quæ enupsit e patribus, non amplius erat patricia; non postremum, quia imaginum ius haudquaquam largiebatur matrimonium, sed gesti honores. Solius vxoris natales nihil efficiebant, quia hæc in Viri domum, sacra, auspicia, familiam transibat. Si is habebat gentem & plenam imaginibus domum, ac mulier, quæ conueniebat in manum, non erat ignobilior; ampla sane ostentationis aderat materia, & præconi copiosior occasio; sin minus, actum videbatur de nobilitate vxoris, tum ea, quæ est ex stirpe, tum quæ ex honoribus. Vtrumque Ulpianus clare indicat *l. 8. ff. de Senatoribus*: *FEMINÆ nuptæ clarissimis personis, clarissimarum personarum appellatione continentur. Clarissimarum feminarum nomine, senatorum filia,*
nisi

nisi quæ viros clarissimos sortitæ sunt, non habentur. Feminis enim dignitatem clarissimam mariti tribuunt: parentes vero, donec plebeii nuptiis fuerint copulate. Tamdiu igitur clarissima femina erit, quamdiu Senatori nupta est, vel clarissimo, aut separata ab eo, alii inferioris dignitatis non nupsit.

§. VII.

Vera prioris effectus causa non est, quod nulla apud Romanos dignitas vere gentilitia: nam falsum hoc quod dantenus, si consideres aristocratica rei Romanæ tempora, & patricios patriciasque oculis ac mente completaris. Id genus mulier etiam sui causa habebat aliquid præstantiæ. Quos Romulus aliique legerunt & cooptarunt ad patriciatum, eos cum omni posteritate, totaque gente & familia cooptarunt; eratque hoc nomen haud vanum nobilissimæ stirpis indicium, ut recte concludit acutissimus Guilhelmus Maranus *ad tit. ff. de senatoribus*. Quare qui rationem cupit solidiorem, sacra communia, & diuini, humanique iuris consortium, *νομιῶν πάντος τῆς βίης* circumspeciat, quam Caia Caio, acceptam ferebat, non hic ab illa accipiebat. Nam cum sit hoc natura commune animantium: ut habeant libidinem procreandi, prima societas (verba Ciceronis agnosce lib. I. de offic. cap. 17) in ipso est coniugio, proxima in liberis, deinde VNA DOMVS, communia omnia. Ex quo apparet, post in domum deductionem vxorem matris familias nomen habuisse, eamque, quæ vocatur, ac laudatur indiuidua vitæ societas, originem sumsisse. Domus vero erat mariti: ad hanc illa transibat cum tota familia, si quam habebat. Atque vnam, inquit, Demea Terentianus Adelph. Act. V. scen. VI.

-- ma-

--- maceriam iube dirui

Quantum potest, hac transfer: unam fac domum:

Traduce & matrem & familiam omnem ad nos.

Quæ verba tanto libentius excito, quanto mihi constat certius, patefieri hinc, sponsam in nuptiis, quæ solenniter contrahebantur, expectasse aliquandiu in hortis, separatamque diætam occupasse, donec, diruta maceria, plenis illa passibus in domum mariti transferretur, ac honore maritali aucta ex sperata vxor tandem lectissima fieret. Habet aliquid huius rei simile *l. 66. §. 1. ff. de donat. inter. V. & Vx.* quæ est mutii Scauolæ, obscura plerisque visa, sed ita illustrata a Petro Perrenonio *animaduersionum & variarum lectionum lib. II. cap. 6.* vt se ipsam imposterum vindicet ab emendatione.

§. VIII.

In hanc domum, cum senatorum, quos clarissimorum nomine Octavius Augustus insigniri præcepit, coniuges deducerentur, cuiuscunque etiam generis essent, clarissimarum personarum appellationem accipiebant: dummodo ne libertinam ducerent, aut cum illa, quæ ipsa, cuiusue parentes ludicram artem fecissent, aut murilegulæ essent, matrimonii fœdus inirent: quod Iustinianus benigniore præcepto, immo iam Iustinus decessor, emolliuit, ac tandem sustulit, Iulianus hoc ostendente Præfide in *Gundlingianis part. X. differt. de Contubernio seruorum §. 21.*

§. IX.

At quæ ex parentum domo in inferioris conditionis hominis denupsit, ea in feminis clarissimis amplius nume-

numetari non poterat; cum in obscura domo, vbi nunc ei agendum, nihil clarum inueniatur; æquumque omnino fit, vt, quæ mulier generis splendorem vtilitati ex nuptiis cum plebeio prætulit, sui etiam mariti conditione teneatur, rationes sic subducentibus Valentiniano & Valente l. 3. de *Murilegulis & Gynæciariis*. Ceterum id monemus, non eadem semper mentem stetisse Imperatoribus summa imis, atque ima summis haud raro miscentibus, vti elucet ex *lib. X. Cod. Theodosiani* variisque hanc in rem latis legibus, rationibus sæpe peculiaribus innitentibus, quas sigillatim, nec infeliciter euoluit Jacobus Gothofredus, Vir summus.

§. X.

Et addimus, nos illa Valentiniani senioris ac Valentis lege, ob rationem in ea generatim indicatam, duntaxat vti: quandoquidem ea non agit abscisse de feminis nobilibus, sed ingenuis, quas inter haud exiguam inueniri differentiam etiam dupondiis notum est. Cui accedit, *Gynæciarios* mancipiorum genus fuisse, legemque Valentiniani haud obscure Senatus consultum respicere Claudianum, quia denuntiationis solennis mentionem faciat, de qua varia adtulit Præses *Gundlingianorum* l. c. Ea propter forte Licinius ob Christi nomen multos *γυναικαίς ἢ λινοφύοις* addixit, memorante Sozomeno *Hist. Eccles. lib. I. cap. 8.* vt taceam, quæ Cangius in voce *Gynæceum* collegit huc inprimis facientia.

§. XI.

Enim vero illepidum prorsus videtur, corradere omnia, quum de nobilitate generis sermo est, quæ de feruis & ingenuis in Digestis, Codice ac Nouellis habentur. Est hæc confusionis prima materia, quam non de-

F

uitant,

uitant, qui rei Romanæ peritia leuiter solum tincti sunt, temulentis similis, qui quoduis stramentumprehendunt, ne cadant, vbi neque pes neque manus officium suum facere amplius potest. Quem in censum Sanchium, Caranzam, Draconem referas cum sexcentis aliis, vtut magnifice buccas inflantibus.

§. XII.

Hoc magis dignum quæri, quid si Vlpiano in l. g. ff. *de Senatoribus*, SENATORI NVPTAM ESSE, VEL CLARISSIMO? Clarissimus enim & Senator non hic synonyma sunt: quippe particula vel disiunctionem arguit. Et suboluit non nihil G. Pancirollo in *Variis lectionibus*. Erant enim Alexandri Seueri ætate, qua vixit Vlpianus, etiam senatores, qui vt præfecti Prætorio; ita simul clarissimi cum aliis maioribus magistratibus appellabantur: quamlibet in senatu non essent, sed, magistratu deposito, ingredi demum consueto senatum more possent. Verum Alexander Seuerus prodente id ad posteritatem Ælio Lampridio *cap. 21.* omnia mutans, Præfectis prætorio suis senatoriam addidit dignitatem, vt viri clarissimi & essent & dicerentur: quod antea vel raro fuerat, vel omnino non fuerat: eo vsque, vt si quis Imperatorum successorem præfecto prætorii dare vellet; laticlauiam eidem per libertum submitteret, vt in multorum vita Marius Maximus dixit. Alexander autem idcirco senatores esse voluit præfectos prætorii, ne quis non senator de Romano senatore iudicaret.

§. XIII.

Quæ igitur femina talibus non essent nuptæ, aut, si fuissent, ad alium inferioris gradus postea diuerterent, eique connubio iungerentur, nomen sane clarissimarum amittebant. Non puto, me erraturum, si dixerim, pro
enu.

enuptis quoque, seu denuptis habitas, quæ in equestribus Viri manus conuenissent: *Equites*, inquit Valentinianus, *Romani*, secundum gradum post clarissimam dignitatem obtinent. l. i. C. de Equestri dignitate. Etsi enim non nescio, ante Valentinianum seniores, tertium gradum equites habuisse, ita ut primi essent senatores, secundi perfectissimi, tertii equites; constat tamen, hunc Principem, dignitatem equestrem senatoriæ, seu clarissimorum iterum proximam fecisse, uti fuit ab antiquo, quæ sub Constantino M. paulatim est deminuta. Demonstrat hoc pluribus Iacobus Gothofredus lib. VI. C. Th. tit. 36. l. un. cuius scriinia non compilamus. Quod nos tuemur, inde palam fit, quod Vlpianus clarissimorum solum mentionem infert, adiecturus sine dubio de equitibus aliquid, si nomen *clarissimorum*, equitum uxores seruassent. Cui opinioni haud parum opitulatur illa apud Martialem Gellia equiti nubere recufans, ut Poeta false deridet eam pro more lib. V. epigr. XVII.

*Dum proauos, atausque refers & nomina magna
Dum tibi noster EQVES sordida conditio est:
Dum te posse negas, nisi lato, Gellia, clauo
Nubere: nupsisti, Gellia, CISTIFERO.*

Quid autem fuerit *cistifer*, apte explicat ad hunc locum Raderus; quamuis antiqui Codices nonnulli *Cistophoro* legant, ut me docuit Hieronymus Bossius Ticinensis de *Sentorum lato clauo syntagmat.* XIV. sed dubito, num sit iusta lectio. *Cistophorus* nummi genus est, qui pro ectypo habet cistam mysticam, qualem multi olim in Asia populi signabant. Hadrianus Turnebus aliter; ita dictum nummum opinatus, quia percussus esset forma cistæ ferentis.

tis, hoc est *cistigeri*. Sed non fit verisimile, ad vnum omnes eius generis nummos periisse: neque enim vllus visitur, aut visus & descriptus inuenitur vsquam. Quare CUPE-RI, quam adtulimus, coniectura placet *observ. lib. IV. cap. 16.* Vnum locum e Catullo apponimus. *carm. LXI. v. 259.*

*Pars obscura cauis celebrabant orgia cistis,
Orgia, quæ frustra cupiunt audire profani.
Erant hæc cistæ canistra non magna, capite gestari solita.
Quod. ἐν π α γ ῶ δ ω.*

§. XIV.

Magis ad scopum nostrum pertinet, nobilitatis aut gradus utique iacturam fecisse eiusmodi feminas denu- bentes in inferiorem familiam, nisi Cæsarum auctoritate, priuilegio, aut codicillis acciperent senatorii ordinis or- namenta. Exempla & leges indicauimus supra cap. I. §. XVIII. vnde hæc exceptio firmatur.

§. XV.

Sed quid audio? *Feminis Iliensibus, Delphis, Ponticis id iure præcipuo indultum, ut liberos suos possent nobilitare. Hoc legem 1. ff. §. 2. ad municipalem & de incolis affirmare, cuius sit Vlpianus auctor: qui ex duobus igitur, inquit, Campanis parentibus natus est, Campanus est. Sed si ex patre Cam- pano, matre Puteolana, æque municeps Campanus est, nisi forte priuilegio aliquo materna origo censeatur: tunc enim maternæ originis erit municeps. Vt puta Iliensibus concessum est, ut qui matre Iliensi est, sit eorum municeps. Etiam Delphis hoc tri- butum & conseruatum est. Celsus etiam refert, Ponticis ex beneficio Pompeii magni competere, ut qui Pontica matre natus esset, Ponticus esset: quod beneficium ad vulgo quesitos solos pertinere quidam putant: quorum sententiam Celsus non pro- bat:*

bat: neque enim debuisse caueri, vt vulgo quæstius matris conditionem sequeretur: quam enim aliam originem hic habet? sed adeos, qui ex diuersarum ciuitatum parentibus oriuntur. At citius in Catilinæ domo M. Tullium, quam hac in lege nobilitantem me inuenturum ac visurum ventrem sperassem. An municipem fieri est nobilem fieri? Qui hic *κατοικησι κωσ* dicitur municeps, suæ ciuitatis ciuis est. Quare primaria in lege quæstio vertitur: cuius sit municipii ciuis, qui patre ortus Campano, matre aliunde originem trahente? Et patris conditionem spectari Vlpianus respondet: nisi materna origo munita priuilegio, hoc est, nisi ciuitati peculiariter tributum, vt illa haberetur pro ciuitate originaria; etiamsi sola mater ibi est nata atque educta: quales sunt Ilium, Delphi, Pontica. Igitur hoc tantum consequitur, vt is, qui matre natus est Iliensi, sit Iliensis, quantumuis pater foret Campanus. Aliud nihil hac in lege continetur: de nobilitate ne verbum quidem occurrit; sed soli Doctores, qui, vt multa & varia dixisse videantur; quæstiones hic inconcinnas subnexuere, ac ventis febriculosæ, quam pragmaticam vocant, scientiæ agitati, de nobilitate matris male cohærentia insperferunt; quorum morem, vti facinus flocci, ita etiam eorum confecutiones non existimamus maioris. Dixissent nonnihil, si de dignitate & honoribus gestis in municipiis aliquid adtulissent, vtpote quos etiam Senatores Romani, quid? quod Imperatores retinebant. Ita enim Hermogenianus l. 23. ff. ad *Municipal. Municeps esse desinit, Senatoriam adeptus dignitatem, quantum ad munera, quantum vero ad honorem, retinere creditur.* Sed vereor, ne hoc paullo sublimius sit, quam vt ab omnibus intelligatur. Et intelligerent vero, si Spartia-

ni Hadrianum cap. XX. consulerent. *In Hetruria Præ-
torem Imperator egit; per Latina oppida & Dictator & Edi-
lis, & Duumvir fuit: apud Neapolitanos Demarchus: in pa-
tria sua Quinquennalis, & dein Adriæ Quinquennalis quasi in
alia patria.* Itaque Hadrianus Quinquennalis & Ædilis,
quamuis Imperator, in patria originaria & naturali man-
sit: de qua vide sis admodum singularia in excellentissi-
mi Spanhemii *orbe Romano cap. VI.*

§. XVI.

Enim vero, quod in memorata lege Ulpianus notat,
neque ad tales honores atque dignitates pertinet; ne-
que ad mulierum nobilitatem. Solum de foro origi-
nis sermo est, quod sequuntur liberi Iliensi, Delphica,
Pontica matre procreati. Dignitates autem gestique in
municipiis honores nullam nobilitatem tribuebant: ne-
que auditum est vnquam, ædilem municipalem, Duum-
virum, Decurionem vere nobilem esse reputatum pro-
pterea, quod ipse, quod parentes, quod maiores fuerint
tali honore municipio conuestiti.

§. XVII.

Quare ista materna nobilitas, quam hic sibi fingunt
Doctores, in aures vanescit. Quod vt liqueat, fac, Se-
natorem Romanum, vel Consulem habuisse in matrimo-
nio Delphicam, cuius pater fuerit in isto municipio
Archon; an filius huius consulis non erit consulis filius,
sed Archontis solum nepos? Nam matrem sequetur in
omnibus, non patrem, qui forte Arpino oriundus, &
consul est factus Romæ, quemadmodum euenit Cicero-
ni? Et non putem, tam aliquem responsurum infacete.
Quamobrem relinquitur, vt lex Ulpiani perperam ad-
ducatur & adducta sit ad probandum, libros nobilitari
a matre. Id largimur, patriam eos originariam a matre
acce-

accepisse, si hæc fuit Ilienſis, Pontica, Delphica, & Antiochena. Longum vero eſſet, & a noſtro propoſito prorsus alienum, si docere vellemus, quare & quo pacto hiſce ciuitatibus id ſit indultum priuilegii; de quo tamen Cuiacius te docebit in diuinis *obſeruationibus*, & Dionysius Gothofredus in not. ad *h. l.* vt ſilentio inuoluamus Franciſcum Amayam pluresque non minoris nominis Iureconſultos.

§. XVIII.

Nos interea firmiter in opinione ac theſi, quam defendimus, perſiſtimus, & ne minimum quidem nobilitatis mulierem adiacere marito ſuiſq; liberis confirmamur. Vnde plane ignoramus, quid in mentem venerit lepidiſſimo Bartolo, quidue ſomniauerit Iaſon, ille ad *l. ſi diuorrio facto 21. ff. de V. O.* hic ad *l. ſuggeſſioni n. 18. C. de V. S.* quando tradunt, maritum plebei generis, si nobili genere natam duxerit, dotemque ſibi, quam nullam acceperit, cauerit numeratam, de dote non numerata, inter tempora præſtituta queri, vel excipere non poſſe. Cauſam huius deciſionis diuinando adſequi forte poterit nemo: adeo longe quæſita eorum ſunt argumenta. Putant enim, induci hic compensationem, maritumque, si nec petat dotem, nec accipiat, nihil ea ratione donaturum coniugi nobili, quippe quæ nouis domum honoribus auxerit, eoque aliquid indulgendum nobilitati, quæ omnia penſet: neque idcirco donationem hanc prohibitam videri, quia non ſit donatio inter maritum & vxorem, ſed licita atque debita cum nobilitate compenſatio. Verum hæc noua ac mirabilis fane *νομοθεσία* eſt, Bartolo & Iaſone digniſſima, vt qui in rebus antiquis & ad iurisprudentiam Romanam pertinentibus talpa sæpe non ſunt oculatiores.

tiores. Vbi enim didicerunt isti glossarum conditores, feminam mariti domum reddere splendidiorem? eique aliquid adferre dignitatis? Vix enim est, vt marito gloriosa fuerit vnquam apud Romanos solius vxoris nobilitas. Hoc verum, dedecori aliquando mulierem esse potuisse Viro; sed non potuit efficere illa vnquam, vt qui non esset florenti genere satus, vxorio splendore tantillum illustraretur. Ex quo patet, quam frigide & infulse peragant nobilitatis Romanæ fabulam cum Jasone suo Bartolus, digni qui explodantur omnium sibilis, & expellantur solidioris atque elegantioris Jurisprudentiæ theatro, vbi marito domus, sacra, penates, dignitas tribuuntur; non feminæ, viri radiis nunquam non collustrandæ, nisi aut manere in obscuro, aut imminuta claritate conferre se in tenebras abiecte cupiat. Adde, si lubet, quæ habet Ioannes Vaudus *lib. II. quest. 37*. Et adiecissim ego, Romanorum vxores, vbi in maritorum familias transferant, censas maritorum gentilitiis nominibus, si vera hæc foret Thomæ Reinesii *Synt. Inscript. p. 42.* & probata obseruatio. Refellitur enim is innumeris mulierum exemplis, gentis suæ, non maritorum nomen ostentantium.

§. XIX.

Atque ita quidem euentibus signis argumentisque est ostensum, nihil in matrimonio præsidii pro mulieribus offendi, vt hæ vel nobilitent vires, vel fortunæ suæ bonis insignibusque locupletent liberos: nunc videamus, quid extra matrimonium valeant nobiles feminæ, quidue impertiant ex senatis. Triumphum hic canunt, & fidentius incedunt, qui nobis contraeunt, ac facultatem nobilitandi matri per leges tributam expellere animo
non

nondum sunt apti. Igitur Ulpiani philosophiam iactant; eam sibi edicunt patrocinari; huic adiciendum calculum iubent, quando is in fragmentis tit. V. §. 8. *Connubio*, inquit, *interveniente liberi patrem sequuntur: non interveniente connubio matris conditioni accedunt. Excepto eo, qui ex peregrino & ciue Romana peregrinus nascitur. Quoniam lex Mensia ex alterutro peregrino natum deterioris parentis conditionem sequi iubet.* Et pareremus edicto, si Ulpianus præcepisset, quod volunt, nec a peregrino Præatore proficisceretur, quidquid tuentur ac dicunt. Valde enim timeo, ne iterum a baculo ad angulum argumententur, & libertatis atque ingenuitatis beneficia cum prærogatio nobilitatis nomine strenue confundant. Quod ut intelligatur enucleatius, faciendum est.

§. XX.

Sicuti enim Ulpianus, ceterorum Iureconsultorum more, naturalia a civilibus sollicitè separat; ita is matrimonium ad patriæ & rei Romanæ leges exigit, utpote in qua potiores sunt viri partes; cuiusque de conditione ipsa mulier aliquid mutuatur, ac sibi habere cupit, eiusque solem pluuiasque combibit. Quocirca fas etiam est, ut, stante & interveniente connubio, liberi tam in naturalibus, quam civilibus sequantur patrem, qui est caput familiæ, & de quo existimarunt veteres, quod hic solus generis auctor sit, maxime cum Diogenes & Hippon Stoici, ut est apud Censorinum, statuerent, partum ex femine viri solum procreari. Unde satis liquet, quare patri certo tantam præcellentiam hac parte tribuerint leges & veteres Consulti.

§. XXI.

Verum ubi pater nullus est, aut, quod sensu iuris

G

perin-

perinde, incertus, neque is apparet liquido, ibi profecto per rerum naturam fieri non potest, vt ad patrem respiciatur. Quocirca sola mater restabat, quam sequantur liberi; idque Vlpianus *l. 24. ff. de statu hominum* LEGI NATVRAE adscribit. Cuius rei quae sit vera & interior causa, non omnes intelligunt. Ego vero haud temere animum induco, Romanos naturalium liberorum utilitates in legibus & sanctionibus suis neglexisse: fueruntque illi in ea existimatione, vt quasi diuersi generis aliquid, & prorsus in republica alienum haberentur: adeo nulla eos *Φιλανθρωπία* ante Valentinianum & Constantinum M. nullo fere studio & affectu sunt profecuti. Saltem Iustinianus id clare Nouella LXXXIX. innuit, neruoseque probat Guilielmus Douiatius, consiliarius in regio Tholosatum Senata pereruditus, *Enarratione in Responsa Iurisconsultorum naturalia primae & secundae partis Digestorum X.* Quod si verum est, nempe, ius ciuile Romanorum naturales liberos antiquitus spreuisse, quid mirum, tradere Vlpianum lege naturae factum, vt huiusmodi matrem sequantur? Non alienum erit hoc loco, expendere naturalium liberorum appellationem, quam apte, nisi fallor, euoluit Desiderius Heraldus *rerum & quest. Iuris quotidianum lib. I. cap. I. n. 2. Naturalium*, inquit, appellatione est *πολιτικῆ* & pro diuersis respectibus. Respectu adoptiuorum filii legitimi dicuntur naturales, quia sunt *Φύσει* natura, adoptiuui autem *ἑστῆ* & ex legis solius commento. Natura a legibus temperata, & iis obsequens procreat liberos legitimos. Hominum & legum ingenium liberos adoptiuos. At natura vaga, & legibus soluta, & libertate sua lasciuens procreat quidem liberos, sed quos lex, quandoquidem natura & solius opus sunt, legum.

legum forma non adhibita, naturales tantum appellat. Atque sic liberi naturales sunt, non legitimi.

§. XXII.

Iam adsumo magis speciatim: liberi extra matrimonium nati non sunt legitimi; quia deficit legitima coniunctio, deficit pater: nihil enim hic ciuile est; omnia naturalia; igitur solum etiam accipiunt naturale. Quid vero hoc est, nisi libertas est? Seruitus facti habetur, siue fit præsens, siue antecedens, siue consequens. Quando itaque matrem sequi dicuntur naturales & vulgo concepti partique, eiusmodi factum excluditur; atque interea, quando libera est mater, etiam illi ingenui pronunciantur liberique; sin secus, hoc est, si vel facto suo, vel alieno mater est ancilla, etiam partus non consequetur statum, sed seruus erit. Præter hoc nihil extra matrimonium natis tribuit Vlpianus.

§. XXIII.

At tu vero, qui nobis aliisque obstrepis, non naturale, sed ciuile, & quod est aduentitium ex lege, iis tribuis, quorum lex primum, & præcipue Vlpiani tempore nondum rationem habuit. Est hæc, fateor, interpretatio non vulgaris; sed permittere nobis, vt nullum Iurisperitentiam Romanam pestilens magis sidus afflasse statuamus, quam cum propriæ ἐπιλύσεως commenta nobis obrudunt cruda in forum studia proiicientes. Nobilitatem vero qualitatem esse aduentitiam, non a natura hominibus ingentam, sed hominum scitis institutisque introductam, probatione fere non eget. In sensus quippe incurrit, eoque σωματικῶς comprehenditur, atque oculis contrectatur, id esse naturale non posse, sine quo natura hominum optime consistit. Est hæc Francisci A-

mayæ acutissimi Hispani non ingeniosa, sed ad naturalem euidentiam proxime accedens demonstratio.

§. XXIV.

Ast auscultabo tamen hiscentibus erroremque suum opiniose tuentibus. Distingue, aiunt, nobilitatem sanguinis, a nobilitate honorum; finge patriciam, cui in venis natat patricius sanguis, finge natam, natumque ex tali sanguine, an generando mutatur sanguis? an Dea non pariet Deum? an ex nobili sanguine fluet ignobilis sanguis? Enim vero miseret me talium argumentorum: quantumvis repugnantias repugnantibus cumulent. Euge enim, maneamus hic loci paullulum; ac me incredulum interea, uti forsitan sœuistis, nominato, donec maius appareat veritatis lumen. Quid est SANCHI? hunc enim barbarum hominem, qui magnum de matrimonio volumen conscribillauit, in primis oppugnandum sumo: quid est, repeto, sanguinis nobilitas? Quanquam enim non diffiteor, stirpis nobilitatem posse forte appellari nobilitatem sanguinis, non habent tamen dissentientes satisfactionis, ut illam pro mere naturali venditent. Quum Romulus alique patricos fecerunt iisque cum posteris maiorem plebeiis dignationem tribuerunt, caue illam in sanguine latuisse dignationem credas blateresque. Non est res ista corporalis, quæ tangi possit: fac potius, & festinante licet stilo, incorporalem dic, moralem appella, atque intellectu tantum comprehensibilem statue, quia civilis est, quia moralis, quia incorporalis. Et certe si licet fuissent Romani, atque obtusi prorsus, si credidissent, patriciam dignitatem propagari quaqua ratione. Propagatur verum est, sed secundum patriæ honestos mores, secundum statuta ciuitatis, secundum fori ac le-

cū

Ei genialis inuiolabiles leges. Quæ has migraret, ab ara pudicitiae patriciæ & plebeiæ arcebat, & extorris quasi agebat, atque ad aliam pertinere populûm fere credebatur, a legum beneficiis remota, inimica veterum Romanorum sanctitati, hostis pudicitiae. Si quid retinuit inuerecunda, id non ciuile erat edepol, magnificum, excellens; sed omnibus mortalibus, qua mortalibus commune, aut plebeiis quoque facile obtentum. Quod postremum propterea addo, ne nobis decuriones spurios obiciant, a quorum muneribus ne Iudæos quidem ac Christianos, quos pro vilissimis habuere pagani, excluderant. Nec latere de cetero peritiores potest, seu re animaduertisse Romanos in feminas primarias prostituentes pudorem. Saltem Lipsius ignaros eius rei in *excursu* ad Taciti *Annal. lib. II, cap. 85.* copiosius docebit, non nos, qui in transcurso duntaxat monemus, & dignitatem tales amisisse, & ornamenta, hoc est, institam, stolum, vittas. Et tamen non pudet disquirere, vtrum liberi naturales ac vulgo quæsitii nobiles fuerint, quorum interea matres nobilitatem & omnia eius ornamenta ipso iure factoque perdidere: quod sine dubio ἀπορον. Nec iuuat, etsi meretricem a concubina separari iubent. An enim nobilis femina esse potuit concubina? Non est mihi Iureconsultorum schola cognita, cuius e gremio talis spargatur doctrina: feminam clarissimam potuisse fieri amicam, quam licite viueretur sine solenni deductione in domum, sine testatione & tabulis dotalibus, sine auspiciis & pronubis, sine aquæ & ignis acceptione. Potius exploratum est, supra matronarum ordinis primi ac secundi ad seruandum publicum decus, non abiisse impunita; cum e contrario in libertinas, aut quæ erant e plebe, tantum

G 3

non

non impune peccaretur; hæcque militia venera his fere fuerit permiffa.

§. XXV.

Ac nemo vero induxit animum, fanguinem patriciæ femingæ, aut cunni albi, vt Horatii verbo vtar, efficere, ne fit amiffa dignitas, quam paffa ftuprum non folum commaculauit, verum etiam non fine magno gentis fuæ dedecore extinxit. Ipfæ lex Pauli 47. ff. *de Ritu Nuptiarum* nullum proftituta senatoris filiæ feruari honorem adfirmat, quæ tam spurcum non eft afpernata commercium. Durum equidem hoc cenfet Matthæus Wefenbecius in paratilis ad *n. de his, qui notantur infamia*; fed ita fcripta eft lex, ita more Romanorum veterrimo fuit, ita Tiberius ac Claudius denuo fanxerunt. Non legitur apud Suetonium Tacitumque, aliquem tum temporis tantas de illuftri fanguine tragoedias excitaffe; vti nunc excitant plures, qui, quæ loquuntur, nefciunt, fanguinem crepantes fine modo, ignari interea, fe futire ac murmurare cum vulgo, ac, quidquid adiicitur fanguini, ad commenta ciuitatum & iuris fictiones pertinere, quæ ceffant iterum atque in auras dilabuntur, cum a fcopo, quem animo intenderunt Reipublicæ principes, eiuſmodi perſonæ, quibus prodeffe debet fictio, reſiliunt. Quod autem iſti tandem de Dea Deum generante *αλόγως* inſpergunt, e Ciceronis lib. III. cap. 18. *de Natura Deorum* mutuo ſumferunt, in nouum errorem prolapſi. Audiamus Tullium: *Quorum patres Dii, non erant in Deorum numero? Quid? quorum matres Deæ? opinor etiam magis: Vt enim in iure ciuili, qui eft matre libera, liber eft; item iure nature, qui Dea matre eft, Deus fit neceſſa eft.* Iam circumſpice, qui tales ludos facis, equite non plaudente, vt agnos-

CAS

cas errorem. An affirmat Cicero, nobilem fieri, quem genuit nobilis mater? Et non putem. Libertas naturæ donum est; igitur hanc accipit a matre filius. De Diis eorumque generatione nulla lex esse civilis potest; itaque & Dea Deum gignit. Tu vero perperam nobilitatem stirpis tanquam naturale bonum consideras, quamvis illam suam decusque a ciuitatis arbitrio sumat; atque interea cum hisce cogitatis tanquam cum pila confictaris ludisque. Vnum ad suo, ne veteres solos tam existimes feueros, tam graves, ac sanctos. Ipse Iustinianus Imperator spurios illustri femina, quæ liberos habet legitimos, procreatos, ab eius successione remouet. Ecceur? Rationem ipse *l. 5. C. ad SC. Orphitianum* suppeditat: *Quum in mulieribus ingenuis & illustribus, quibus castitatis obseruatio præcipuum debitum est, nominari spurios satis iniuriosum, satisque acerbum, & nostris temporibus indignum iudicamus.* Quas hic ingenuas appellat Iustinianus, Basilicorum compilatores *ἐγγενεῖς* vertunt, id est nobiles. Quibus præmissis, age iterum, ratiocinemur parumper, & sensus confulamus. An, qui nominari non debent, nobiles erunt, nominatissimique? Non, inquis, hoc sensu; sed sanguine nobiles erunt. Sanguine, regero, nobiles ii solum dici possunt, qui agnationem habent & cognationem nobilem. Spurii vero & nothi nec gentem, nec agnationem habent; quia vel pater nescitur, vel illum cetera nequeunt certo. Quod ad cognationem, videtur quidem, hac neque nothos neque spurios destitui; sed mutabis mentem, vertesque stilum, si pensitaueris, spuriorum originem ex eo tantum die, quo nati sunt numerari. Indico legem *9. ff. ad Municipal.* ne peregrinum hoc videatur vlli. Præterea non est negligendum, mulierem familiæ suæ & caput & finem esse. Hoc iterum ex

legge

lege 195. ff. de V. S. constat. Iam vero, si suæ familiæ caput est mulier, non pertinebit spurius ad aliam, quam matris, cuius hæc caput est, familiam, aut potius cellam; eoque auos maioresq; numerare non poterit. Ex quo claret, nec stirpis nobilitatem hæreditate spurium, quia stirps cum matre hoc loco cum dedecore incipit; nec imaginum ius, quia, quæ amisit maiorum honorem, hunc propagare ad suos non potest: sed veluti extranea merito habetur. Quin immo; finge, manere illustrem feminam, quæ deposuit pudorem, in patris familia, quid hoc ad filium, qui, uti vidimus, nominari non debet? Sed non mansit forte ipsamet, quod ad ciuilia adinet beneficia & ornamenta in patris familia. Ceterum non abs re erit, obseruare, neque patricios olim perstitisse, neque horum ius atque nomen retinuisse, qui in plebeiam familiam per adoptionem transuerunt. Quidquid in contrarium inuenitur, id non nisi diu post, sub Imperatoribus, ius originis in honoribus suscipiendis adoptione non mutari statuentibus, inualuit, ut e digestis colligitur *ad Municipalem*; ostenditque Perizonius *dissert. de ducenda defuncti fratris uxore* p. 87. Igitur colligi multo minus debet, patriciam manere patriciam, quando illa plebeio sese iungit, & spurium retinere splendorem natalium, quo caret exciditque mater venere ac libidine famosa.

§. XXVI.

Sed fac amplius, matrem patremque fuisse nobilem, qui generarunt filium naturalem; fore nec hoc proderit tibi: quantumuis sic facias fingasque. Iniustus pater non est sensu iuris pater. Itaque tali modo natus *πατήρ* erit ut ut fore certus est pater, atque aliunde de eo constat. Sufficit, non constare ciuilitate, eumque nominari posse

le pater. Adde, non repugnamus, legitimari filium, liberosque sic genitos quæsitosque, legitimari vel per subsequens matrimonium, vel rescriptum Principis; & nondum tamen habendos, dicendosq; nobiles fidenter pronuntiamus. Qui enim legitimus efficitur patri, non generi sic efficitur legitimus. Quod quum ita sit, non acquireret certe legitimatus nobilitatem generis, nec honorum imaginumq; societatem: ut qui per totam diffusi familiam sunt, nec ad patrem solum, sed ad familiam individua ratione pertinent; talisq; ad summum, si pater magistratus curulis, vnius imaginis homo efficeretur. Itaque quocumque te vertas, ex Romani iuris ratione.

FABIO vel indice vincam.

In transcursu moneo, Fabium hunc Horatianum Iureconsultum fuisse deprehensum in adulterio. *Deprehendi miserum est*: ita idem Venusinus *Satyr. II. v. 269.*

§. XXVII.

Quanquam vero in Iustiniano corpore nihil solidi inuenitur, quod pro ventre nobilitante queat adduci; tamen incredibile aut humanam excedere mihi fidem videtur, statuto posse permitti, vel iuberi, ut a matre nobilitas proficiscatur in filium liberosq;. Nam etsi Bartolus hoc sibi vna cum Palæotto aliisque innumeris persuadere ausus non est; deprehendi tamen, propterea id iis videri falsum atque incredibile, quod juris naturalis sit, nobilitatem venire a Patre, paternoq; genere: cui etiam obsecundauerint leges Romanæ, quas pro ipsa ratione bene multum haud raro venditant. At valde dubium, immo falsum est, nobilitatis fundamentum iure naturali tanquam tibi sine fulciri; cum ea meri arbitrii, & inde varii generis, variisque rationibus ac causis sit superstructa. Non re-

H

petam,

petam, apud Xanthios lege fuisse cautum, vt a matribus generis nomen filii fortirentur, non nominabo Locros non Lycios universos, de quibus Plutarchus, Herodotus, Polybius; quos excerpfit Andreas Tiraquellus Vir diligentissimus; quaque parte eum excerpfit ad vnum fere omnes, qui de nobilitate aliquid sunt commentati. Sat est, perse intelligi, a summa pendere potestate hoc, quidquid est, commentitium: quia non est a natura nobilitas, vtpote quæ omnes homines æquales producit: quin facile foret ostensu, etiam matrimoniorum æqualitatem atq; inter contrahentes paritatem lege gentium nequaquam præcipi, sed ab arbitrio imperantium, vt rationabili, proficisci. Quod si vero quærat, quid magis congruum atque decens, si sit stabilienda nobilitas; paternum ne potius, an maternum respiciendum genus, paulo aliter existimarem definiendum. Nunc disputatur, quid iure fiat, & quid denique factum *cum maxime sit in Germania*, ubi nobilitatem duci a ventre, non sunt nonnulli, qui dicant; plures tamen, qui nobiscum solidioribus moti rationibus tueantur contrarium.

§. XXVIII.

Quare præponimus, antiquissimos Germanos ciues suos certos in ordines distribuisse. De Saxonibus id supra demonstratum dedimus; qui in primis in coniugiis in eundis ita tuere patrii moris atque *ἰσότητος* studiosi, nihil vt in connubiis tolerarent mixturæ. Adamus Bremensis classicus hac de re testis est, nostro commodo, Eginharti arans vitulo: *Id legibus firmatum, vt nulla pars in copu. andis coniugiis propriæ sortis terminos transferat: sed nobilis nobilem ducat uxorem, & liber liberam: liberi conjugatur libertæ & serui ancillæ. Si vero quispiam horum sibi non congruentem.*

entem & genere præstantem duxerit uxorem, cum vitæ suæ damno componat. Ex quo concluditur certo, eo tempore nulli Saxonum venisse in mentem, liberas feminas pro lubitu posse nubere: posteaquam nunc constat, capitali supplicio fuisse subjectas, quæ impari coniugio necerentur. Non est nostrum, differere nunc, fueritne hæc consuetudo nimis acerba? Dependet res tota ab impetrantium arbitrio, & pactione ciuitatis; nec credimus, iure reprehendi, qui ordinem semel institutum intento seruare studio sategerunt. Quod si enim Romanis licuit colluionem coniugiorum prohibere seuere, ne videlicet optimates in contemptum adducerentur; quidni liceret iam Saxonibus tueri discrimen semel introductum, ac ne vulgarentur concubitus plebis procerumque, prouidere. Saltem venerabilis Beda ita veterum Saxonum Rempublicam depinxit, prorsus vt appareat summam auctoritatem penes optimates stetisse; quem vt percipiamus, forte interest Lectoris: *Saxones*, inquit lib. I. Hist. eccles. cap. II. *Regem non habent, sed Satrapas plurimos sue gentis præpositos, qui ingruente belli articulo mittunt æqualiter, sortes, & quemcumque fors ostenderit, hunc tempore belli ducem omnes sequuntur; peracto autem bello rursus æqualis potentie fiunt omnes Satrapæ.*

§. XXIX.

Et si vero de Francis antiquis hac in caussa tam luculentum atque egregium testimonium non suppetit; quam de Saxonibus produximus; elucet tamen hinc inde non hos idem promiscuis indulgisse conjugiiis. Neque enim lex Salia tantum; verum etiam Caroli M. ac Ludouici Pii temporibus condita Capitularia *mulierẽ liberam mancipio sese iungentem cum omnibus natis Domino addicunt*: quod

H 2

indicio

indicio est, vehementer Francorum genti impares displicuisse nuptias; ut ut pœna non erat ab iis tam tristis atque horrida statuta, atque Saxonibus, aliisque Germanicis populis, de quibus paullo post. A Salica lege in hoc differt Ripuaria, quod Virum quoque ancillam Ripuarii in matrimonium ducentem perpetuo feruitutis iugo subiiciat.

§. XXX.

Lex Allemannica vero paulo mitior Francorum institutis erat: nec enim hæc liberam Allemannam in familiam domini; sed genitam duntaxat ab ea prolem transcribat: ipsa interea amittente hæreditatem & maculam contrahente sat grauem. Longobardorum maiores vero Saxonum seueritati locum dabant: haud fecus atque Burgundi, qui nece vindicandas eiusmodi impares nuptias iudicabant. Vnde facile est ad concludendum, perperam laborare omnes, qui non extingui fœmina Germanice nobilitatem posse somniant, quia sit data sanguini: sed *à vana* sese loqui & illiberaliter cogitare ipsi demum intelligunt, quando nec ingenuitatem, nec libertatem, nec vitam seruasse ingenue natas feminas ad feruorum contubernia declinantes videbunt. Et quis iam audebit, nobilitatem stirpis ita in iis extollere, tamque magnifice de generosa sentire radice, ut fructus in alios, maritum puta, liberosque spargat ipsa debilitata ac fracta? nec proderit, iniquitatis postulare hæc leges antiquas omnes atque iis scribere dicam: quandoquidem illi, qui contrarium sustinent, de more Teutonico verba faciunt; qui vero, uti eum depingunt, nusquam, nisi in opinione commentitia adoptantium inuenitur. Si quid video, non sane indolem coniugiorum apud maiores nostros satis habent perspectam.

Quare

Quare operæ sorte pretium essent facturi, si Potgieferi libellum singularem *de conditione & statu seruorum* euoluerent, qui perdocte varios gentium mores colligit &, quam iniq̄e semper in quales illæ nuptias tulerint, copiose ostendit.

§. XXXI.

Quod vt quodammodo confter, in memoriam vniuersis Taciti revocabimus testimonium: *Seuera illic matrimonia sunt.* Nam & maritus ibi primas tenuit, non quidem ob easdem, quas Romani habuere causas, sed proprias. Sic enim vnum accipiebant fœminæ maritum, quomodo vnum corpus vnamque vitam, ac personæ, non rei affectum mancipientes, a viro expectabant vniuersa, dotem, honores, bona, lucraque omnia. Quamobrem etsi apud eos tam solennis in domum deductio, tot sacra arcana, tot conjugales Dii, quot apud Latinos non obseruantur; tamen ex aliis signis, nempe ex bubus equisque iunctis, ex laborum periculorumque indiuidua societate tam arcta colligitur coniunctio atque vnitas, vt coniugium coniugis, non coniugem coniugii causa amare viderentur: vt recte Grotius verba Tacita *de M.G. cap. XIX.* interpretatur. Ex quo id patere minimum arbitror, vxores semper maritos in oculis tulisse, atque ab his fortunæ munera, laudem gloriam decusque sperasse.

§. XXXII.

Qui aliter, omnia subuertunt, mores maiorum informantes, submutantes, nouum iisdem ingenium proprio ausu induentes, turbando vetera, substituendo noua, ne, quæ figunt refinguntque, cernant, reciscantque vniuersi. Ego vero regulæ ac maiorum mori tenaci-

us insisto. Quæ enim de Saxonibus adtulimus, Caroli M. ætate apud eos obtinuisse, Eginharti & Adami Brementis fide certum est. Nec diuersum de Francis constat, paululum vtut lenioribus in infligendo pœnæ genere. Quod in Campania in mores irrepsit, nempe, vt ingenua Campana muliere natus haberetur pro ingenuo id regulam non tam tollit, quam firmat, quia nemo non hoc institutum e privilegio deriuat, simul atque Gallia Iureconsulti tempus ac causam indicant, quare tam abhorrens a prima Francorum lege consuetudo inualuerit. Cui enim ignotum est prælium parricidale commissum ad Fonte uetam prope Brittas? quo sicuti flos Francicæ nobilitatis cecidit; ita tanta inprimis strage affecta est Campaniæ nobilitas, vt vix esset, qui cum honore ferret arma. Eo igitur tempore vsu venisse ad vnum adfirmant omnes, etiam politicissimus Gabriel Daniel in luculento patriarum historiarum opere, vt vxor nobilem efficeret maritum, & familiam genere insignem ad posteros continuaret. Quis vero a singulari euentu, priuilegio ac more particulari ad vniuersalem existimaret concludendum, nisi qui mentis deminutionem sit quodammodo passus? Quamobrem ratum maneat, aliam Francis Germanisque sedisse consuetudinem, donec contra veterum instituta producatu nouum, & quod laudabiliter constitutum, ostendatur dissolutum.

§. XXXIII.

At valde vereor, ne nihil sint demonstraturi. Quæ enim hæc consecutio est? adfirmant Dionysius Gothofredus, Petrus Pithœus, Carolus Losæus alique, Campanos, Trecentes, Senonenses, Caluimontanos liberis matre nobili oriundis tribuere nobilitatis iura; Ergo vniuer-

niuersa Francia hisce vixit institutis. Putasses sane, qui
 Trecentes, Senonfes, Caluimontanos recensent, & a
 Campanis separant, diuersos Galliā populos numerasse,
 vnde postea conficiant inductionem concludantque in-
 solentissime: totam Galliam igitur hisce fere moribus in-
 dulgere. At omnes hæ ciuitates Campaniæ sunt, a qui-
 bus ad totam Galliam perperam nequitur consecutionis
 filum. Quod de Andegauensibus adiicitur, vtique fal-
 sum est, si audiamus Ioannem Bodinum, **ANDIVM**
SINE BONO; cui plus hoc loco tribuimus quam
 Renato Choppino, vtut rem iudicatam laudanti. Ne-
 que enim verisimile fit, Potinum *lib. I. de republica* tam
 acriter insectaturũ fuisse nobilitatem a feminis ductam,
 si mos ei patrius contrarium quotidie in aures infusu-
 rasset. Et fac tantisper, obtinuisse hominem singularem
 aut vnus generosæ feminā hæredes apud Andios fortu-
 ito decreto, vt nobilium numero censerentur; quis vna
 volitante hirundine verum sese tempus insinuare, aut
 aperire concluderet? quis ab vna ciuitate, vel municipio
 ad vniuersum Galliā regnum inferret: Sed immo vero
 probabilius est multo, in ceteris Galliā prouinciis aliam
 passim regnare consuetudinem, quoniam Iureconsulti
 Galliā cum Francisco Connano sæpe sæpius ingemū-
 nant: *Male Campani, vicini nostri, quæ nobilitatem etiam a*
matre sibi sumunt, patri licet ignobili: vt eos inuoluamus si-
 lentio, qui de usu vniuersali etiam in Campania dubitant,
 huncque mortem tantum non per risum locumque con-
 temnunt; non ita ludificaturi herese; si id gentico fieret
 more, inque actibus rerum multus atque diffiduus vsus
 sensus oculosque feriret. Adscribam magnæ in Galliā
 existimationis, viri Ioannis Bacquetii *Oper. Tom. II. p. 54.*

cla-

clarissima verba: *Et pour le jour ad' huy on n'a point d'égard aux dites coutumes & tient on pour certain en France, que le ventre annoblit point: tellement qui sont issus de pere roturier & de mere noble, sont roturiers, s'ils n'ont obtenu arrest de la Cour des aydes.* Erat Bacquetius regii fisci aduocatus, qui fisci, seu domaniorum iura labore non pœnitendo euoluit.

§. XXXIV.

Quibus ita constitutis leuis res erit operæ, dispellere fumos, quos præsumta iterum opinio de vera & in sanguine residente nobilitate propellit foras, Neutiquam enim extra omnium dubitationem constitutum est, nobilitatem viuere & spirare quasi in sanguine; quin hoc primum istud *Verd* est, iam confutatum a nobis, quo admissio plura eaque innumera inde pullulantia admit-tendo sunt falsa. Neque enim tum inepte inferunt: si in sanguine est nobilitas vera, etiam ea propagatur a matre in liberos. Verum obscura quadam idea impediuntur & cruciantur, vt, quid cogitent, vix resciscant. Nobilitas, repeto, quomodocunque definiatur, prærogatiua est a summa potestate alicui destinata; & quam propagare potest vtrique, si secundum patriæ ac summæ potestatis institutum fiat. Propagatio vero legitima non fit ab una persona, sed binis, sibi paribus, aut saltem sibi non profus imparibus. Qui secus faciunt, ac plebeix litantes veneri a regula vsu patrio confirmata desciscunt, vilem edere partum merito censentur. Vt in omnium oculos incurrat absona contrariæ sententiæ illatio, fume, quæso, & nobilissimi generis feminam in vespillonis, aut turpis agitatoris, aut carnificis ruere amplexus tantisper statue, statue eam coniugali pacto firmare amoris sui fatuos ignes: an partum quæso, quia innobilis femina vtero

vtero est excoctus, obstinate amplius nominabis partum ingenue natum, ac generosæ stirpis consortem? Sin minus, (nam forte ad contemptissimi hominis nomen horrefcis) age, descendas in te, relegasque inconcinna demati principii vestigia, & forte non sine lætitia tandem exclamabis: *illucescit*. Et illucescat Tibi, adclamabo, illucescat, precabor, veritatis lumen, ne sanguinis imaginaria generositas amplius rationem de statu suo deturbet, ac te corporearum rerum figuris detentum in compta ramosa, & errorum stagna paludesque deducat. Ceterum non nego, potuisse te, antequam in viam a nobis reduceris, proprio addiscere Marte, Germanos nostros eam de nobilitate sanguini ratione indelebili impressa philosophiam nunquam & nusquam esse sectatos; quippe qui admodum severe statuerunt, vt ingenuæ mulieris e seruo suscepta proles in mancipiis numeraretur, & glebæ dominique sole adscripta ab omni nobilitatis & ingenuitatis lumine inanis maneret: quod propter inueteratam opinationem iterato duximus monendum.

§. XXXV.

Cui argumento, haud scio, quid queat opponi, nisi quis cum ineptissimis lureconsultis, iisque Hispanis, adferere audeat, *nobilitatem* ipsam differre a *splendore nobilitatis*. Hunc enim, aiunt, perdi, si qua mulier generis sui oblita in vilis hominis contemptum sese cubile inferat, nobilitatem non item, vtpote quæ sit naturalis, a maioribus accepta, vetusta & longa possessione munita. Quod quia in antecedentibus plene nondum dispulsi faciam, vt nunc discutiantur omnia, quæ caliginem denuo circumfundunt; nudique appareant ineptæ sententiæ

I

basia-

basiatores, veluti Æsopi cornicula, aut Platonici hominis implumis forma.

§. XXXVI.

Nobilitatem naturalem dicunt: hic latet fucus. Et supra vero obseruauimus, non sic nobilitatem videri posse naturalem, vt ne abesse ab homine queat. Quare ne prorsus habeantur absurdi, dicant necesse est, non sic eam carere initio, vt omnibus mortalibus communis sit: potius in eam accessisse olim sanguini, vt liquefacta & absorpta vilitate, & populari vulgaritate, commixtio sit nata, nescio, quæ? & facultatum ac virtutum omnium indiuidua connexio, ac obliuionem originis plebeix inducens vis occulta, hincque incognita latentium opum eleuatio, atque ortus quasi secundus; cumque patibilis sanguinis natura, nescio iterum, quæ conuersio, influxus, incitatio, assultus, incurfus & eminentioris virtutis noua consociatio, ac sordidarum quarumuis partium adstrictio, expulsioque, gustus nouus, odor nulli notus, concentus inauditus, obscurarumque rerum omnium incredibilis transmutatio & μεταμόρφωσις sine exemplo euenerit tandem? Quæ & similia verba, si quis non intelligat penitus, nec intimis in visceribus sentiat, quæ sibi ingerant Hispanicæ scholæ Magistri discipulique, is cogitet, neque Angelis hæc arcana nobilitatis sacra satis esse perspecta, adeoque neminem mortalium pudore debere suffundi, si suam fateri ignorantiam cogatur.

§. XXXVII.

Quod ne fictæ videatur dictum, profiteor sane, me quoque, quidquid de illa vera & naturali nobilitate magnifice profertur, nec capere, nec, si caperem, posse enunciare

re

re perspicue: sat certus ceteroquin, malæ causæ indicium ipsosmet proderet, qui, quæ scribunt dicuntque, efferre nequeunt, aut ita in luce constituere, ut, qui operam impendunt, quo videant, nihil videant, sed tenebris oppressa demum offendant vniuersa. Atque eius generis est istud, quod non sine fructu deteximus, nobilitatis naturalis idolum, quod adorant homines peregrina sacra curiose sectantes, id facturi minime, si a teneris claris animi perceptionibus adfuefecissent. Quapropter perinde mihi, qui sanguini nobilitatem infarciunt, agere videntur, atque alii simplicioris ingenii homines, qui cum acupunguntur dolorem in acu quarunt, altitudinem monti inesse existimant, doctrinam in cerebelli latebris habitare credunt: helleboro purgandi utique, ne relationum nomina, & mentis comparationes præcisionesque, ac moralium rerum schemata ipsi materiæ subiectæ inhærere amplius somnient. Quod si fecerint, dubium mihi nullum relinquatur, quin etiam, quæ de antiquitate & nobilitatis possessione vane cogitant, non sine veritatis emolumento denique sint animaduersuri. Nam uti illa eminentia & prærogatiua ordo non est in sanguine; ita etiam antiquitas vix efficiet, ut is aut fluat generosior, limpidiorque, aut nobilitatis fiat plenior. Quidquid hac de re scribitur, dicitur, pronunciat, extra sanguinis circulum est, & tanquam mera variarum præcisionum, cogitationum & aduentitiorum comparatio erit consideranda, quæ non in rem ipsam maxime cadunt, sed ab animo legillatoris, aut hominum diuersa adiuncta huius, vel illius speciei inter se contententium facto rei extrinsecus sæpe sæpius adtribuuntur. Quod iis forte satisfaciet, qui in Logicorum scholis non nihil de relationibus percepere olim, aut cri-

ticam artem ingeniosissimi Clerici de suo non expulere museo.

§. XXXVIII.

Istud vero, quod de splendore nobilitatis, non nobilitate per impares & abiectas nuptias euanescere in primis proponitur, magis a ratione videtur alienum, quam sunt priora. Quod exemplis ostendemus primum; rati, tum maxime distinctionum vel utilitatem, vel inanitatem sensibus subiici, cum applicantur, & ad rerum actus accommodantur. Quare statuas, virum vel feminam stirpe nobilem virgis cædi, aut fustibus male mulctari: quid dices fodes? Tolliturne nobilitatis splendor? Ita est inquis: auferturne nobilitas? Non, regeres: quia naturale extinguere non potest. Quamobrem lurida, licet, tua per vicos ambulet matrona, & virgis probe despoliatum ostendat dorsum, crimine, licet, se conspurcauerit turpiter, carnificis licetorumque bacillos senserit ista, atque ab omnibus honestis hominibus remota, extorris, & contempta vageatur; tibi tamen, qui naturalem nobilitatem mente comprimis, & hanc constanter imaginem deperis, nobilis apparebit hæc mulier, ac genere insignis; liberique, quos partu fundit, non minus erunt nobiles & generoso sanguine creti, atque si virgæ in matris tergo non fuissent mortuæ istaque nec pollucta ferulis, nec verberata a publico seruo loris. Sed ohe! iam fat est. Linquimus iis, qui sic arguantur, tam nobilem Glycerium, quam venerentur: ferat, non repugnamus, Lucina parturienti operi: tute propinquæ partui ac doloribus acriter agitata fideliter adfistas, ne conceptum in nobili utero coagulum pereat, & lepidissimi emoriantur pulli, bene, tua opinione, sati, bene, tuo iudicio, nati: nos subsistimus, nondum certi, sintne tollendi hi catuli, & in classe civium primaria locandi? Ho-

mo.

mo, SANCHI, hominem parit, vt anser anserem gignit: at mulier omni splendore nobilitatis nudata non parit nobilem; quia nobilitas in splendore consistit; quem si tollas, mulier illa erit quidem, sed non amplius nobilis; citiusque Valerio Maximo fidem habebimus, equæ partu leporem editum narranti, quam tibi, qui omni fama, honore, splendore vacuefactæ nobilitatem nihilominus nobilemque foetum tribuis.

§. XXXIX.

Sed quid prodest hæc philosophia, atque ementita & spuria distinctio, si dediscenda sit iterum in foro, in curia, ac rerum usu? & quid tandem emolumenti perferentiscent mulieres ex umbratili & inepto hoc remedio, si nobiles appellentur, & fructu omni ac splendore nobilitatis interea priuentur ridicule. Sed ignoscendum tamen eius generis auctoribus iudicaremus, si, quæ constituunt fundamenta, quæue sectati sunt principia, omni loco & tempore retinerent, nec variis repugnantibus in scriptis suis locum relinquerent. Ipsi enim fatentur, Viros Principes atque nobiles, quamuis & in eorum sanguine *σωματικῶς* habitet nobilitas, non generare sibi similes, quando abiectæ feminæ affectionem coniugalem mancipant; sed hoc tamen omnino fieri, si femina sordido matrimonio succumbat, & cum despecto homine liberis operam dare occipiat; cum interea idem pro viro argumentum militet, isque naturalem (quæ illorum est opinio) nobilitatem ex utero secum ferat, adeoque, vsque dum regnum obtinebit Iuppiter, seruare illam ac retinere itidem debeat. Quod quare non simili statuatur ratione, diuinando vix adsequetur acutissimus vates, nec ipse forsitan maximus Apollo.

I 3

§. XL.

§. XL.

Ego vero haud difficulter intelligo, quid in errore eos confirmauerit, atque haud paullo reddiderit obstinatior. Viderunt enim in Germania quoque maternum non penitus negligi genus: quamlibet alieno loco, nec admodum distincte, Poetarum veterum testimonia ad causam suam probandam excitauerint, & Seruatoris nostri matrem huic negotio expediendo sine necessitate immiscuerint. De quo ut nonnulla in medium adferamus, non erit a scopo nostro alienum.

§. XLI.

Atque verum est, Germanos non prorsus in censenda nobilitate maternam originem posthabuisse. Erat id utique rationibus eorum congruens, qui pristinae disciplinae memores, nobiles inter & plebeos nulla nuptiarum commercia permiserunt: seuerè semper cauentes, ut ne viliores supra fortunam animum gererent, illustres quaerendo affinitates; aut meliores ad inferiora subsellia descendentes in contemptum adducerentur. Quo pacto ne fucus suis legibus fieret, sed omni modo incorrupta prosapia perseveraret, fecerunt constanter, ut maternos auos proauosque in aestimanda nobilitate numerarent, partim, ut ab omni latere splendida ostenderent stemmata sua, partim, ut veteris ordinis diligentissimos ac seuerissimos sese custodes ostentarent. Exinde vero nemo concludet sapienter, igitur matrem nobilitate solam, quia in genere probando etiam materni natales respici consueuissent. Qui enim sic subducit rationes, is sane admodum ignorat, propterea maiores nostros nobiles requisuisse matres earumque habuisse in extollendo genere rationem, ne in excelso aetatem agentes sensim a constitu-

ta

ta in legibus disciplina recederent, vinculis plebeiarum nuptiarum conficti; non autem vt matris, fortunatio conditio etiam maritis aliquid luminis afferret, aut sola hæc potis esset, dare natis clariorem ortum, etiam si inaudita leuitate & imprudentia in hominis vilioris lectum sese præcipitasset. Cuius rei causam genuinam obseruent velim contra nitentes, ne quod *euuagias* causa inualuit, in abusum vertant, & de matris generosa stirpe tam mirificos effectus edente otiose disputent.

§. XLII.

Quamprimum etenim animus ab hoc maiorum nostrorum proposito auertitur, & ad confusa lurreconsultorum volumina ruitur, tum etiam varia vndique dictoria, seu brocardica eaque inepta audiuntur, inque primis: in coniuncto contineri simile; adeoque simile, hoc est, nobilitatis stirpem a matre, saltem pro dimidio, prouenire; cum tamen non sit inferendum hoc modo. Etsi namque nemo diffitetur, matrem requiri nobilitate florentem, quæ sit vero illustri honestæque profapiæ elocanda in matrimonium; non inde tamen confit, vt vel tantillum nobilitatis adportet in domum mariti, aut in liberos spargat sola, nisi & maritus nominare ac ciere auos proauosque nobilissimos queat: vnde dimidia, quæ a matre proficiscatur, nobilitas penitus concidit. Cui addendum forte, dimidiam nobilitatem non magis videri nobilitatem, atque dimidium consensum, pactum, vel contractum. Sed haud temere negatum est, matrem semissem nobilitatis efficere.

§. XLIII.

Vnde cum materni stemmatis maiores obseruamus iactari, ad splendorem nobilitatis ac commendationem virtutis, disciplinæ atque ordinis id pertinere putandum est:
cum

cum e contrario abiectæ conditionis mater, auia, proauia, atauia, maiorum inconcinnum prodat affectum, simulque ostendat, quam nihil hi pensi habuerint, leges veteris disciplinæ migrare, & intemperantiæ stimulis acti degenerauerint fere a primo ordine atque ortu, sumendo in vxores ancillas, aut seruili conditioni proximas, quarum ex commercio & affinitate maculosa secundum hominum opinionem & legum arbitrium, procedens inde effecta fit posteritas. Quæ sola mihi sincera esse videtur causa, quare auctores præstantissimi in prædicando genere materno operam insumferint, vel insumere saltem debuissent. Ceteras enim in secundariis habendas, aut in primaria latere, haud temere aliquis forte dixerit. Est enim vtique prægloriosum, Regibus editum esse, vel etiam a latere materno solo regie familiæ inseri, quæ sane omnium est nobilissima. Equis enim est paullo prudentior, qui non cõiciat, in præstantissimis & fortissimis viris a tot ætatibus ac sæculis eius inueniri maiores, quibus iam olim illa contigerit felicitas, vt Regis appellarentur generi, aut familias eorum, qui regii generi, filii nepotesque fuerunt, affinitate complecterentur. Quæ ratio sine dubio fecit, vt Albericus Monachus Goddefridum Bullionium, Hierosolymitanum Regem, antea Lotharingæ Ducem, a Caroli M. stemmate per feminas genus ducentem inprimis laudaret, ac Lambertus Ardensis primos Guinenses Comites eidem regio generi insertos magnifice prædicaret: vt alios fileam, quorum copiosum indicem contexuit Andreas Quercetanus. Vir doctissimus, in clari operis præfatione, quod *Historiam Genealogicam Domus Drocentis* appellauit.

§. XLIV.

§. XLIV.

Simili ratione Germanicarum rerum Scriptores id inprimis operam dederunt, vt, qui, vel a sola matre, magni Witelindi, aut etiam Ottonum genus attigissent, veluti meliori nota distinctos posteritati commendarent; quemadmodum vicissim eos etiam non parum extulere, de quorum genere præstantissimi Principes vxores sibi frequenter deligere consueuerunt. Ipse Carolus IV. quum Fridericum V. Burggrauium Noribergensem Principum numero solenni ratione adscriberet, non sine laudis præfatione meminit, iam pridem & a longis temporum interuallis illustrissimos Duces & Principes affinitate sese cum Burggrauiis deuinxisse: documento certo, hanc domum in longa laudis possessione fuisse, inque ea virtutem, pudorem, ac disciplinam tam multis ætatibus regnasse, vt in tenebris delitesceret nunquam.

§. XLV.

At prorsus se gereret insulse, qui, quamuis nobilis femina nuberet pistori, stabulario, cauponi, adfirmare sustineret, liberos eius nihilominus nobilitatis instrumenta, notas atque insignia tueri merito posse. Erroris namque fontem supra ostendimus; ac rationes ad defendendas has nãnias conquisitas, ita, credo, discicimus, ut nemo tueri hoc pacto causam suam in posterum sit ausurus. Nunc vsum rerum eius generis Doctoribus opponimus; eosque publice prouocamus, vt vel indicent exempla, quæ ductam a sola matre nobilitatem confirmet, & expectationi eruditorum satisfaciant, vel in obscuritate latere permittant indignos nobilitate pullos, vel, quod omnium consultissimum, recantent, ne tam insolita & publicæ reprehensionis obnoxia doctrina acer-

K

buis

bius explodatur aliquando. Non enim iam in Gallorum Campania versamur, vbi ventrem tam inuidendum priuilegium beauit olim; aut Louanii vitam viuimus, vbi septem familiis id prerogatiuæ datum prodidit in LOVANO suo Lipsius, vt cuicumque homini id genus filix nupserint, is statim eiusdem cū vxore dignationis efficiatur: quamuis Christinae vs Lipsianæ narrationi non nihil dubium *iuris prudentia heroica* obuertat. In aliis vero teutonix terris ac prouinciis eiusmodi priuas leges non cognoscimus; sed vsum, consuetudinem, ac summorum tribunalium auctoritatem sequimur, quæ abiectis nuptiis amitti nobilitatem vnanimibus suffragiis pronuntiant. Ne dicas, Doctores ad Romanas leges animum semper intendere atque hinc eius generis decisiones permanere. Statim enim reponimus, Germanos, vtut diversis rationibus innixos, masculino sexui primas detulisse; & vxori arctiori, quam in Latio, nexu deuinctæ plane mariti nomen indidisse; quod non esse a Quiritibus factitatum supra in transitu indicauimus. Deinde nondum probarunt nobis repugnantes, quod confirmari ante omnia debuit, nempe, diuersum vnquam morem in Germania obtinuisse. Penitus enim inane est, perorare & debachari in pragmaticos, tanquam patriarum legum inscios; cum interea neque lex, neque consuetudo contraria, quæ ventri fauceat nobilitanti, in perorantium scriptis vlllo loco appareat. Ac præteriri denique non debet, ipso smet, quicquid pragmaticos infestantur, corradere omnia, & leges Romanas hinc atque illinc coactas & confarcinatas parum feliciter applicare; ita vt vel similis culpa redarguat conquerentes, vel maior in eos incumbat, qui accusant, quam qui se defendunt.

§. XLVI.

§. XLVI.

Sed nos vero vetera patrum instituta & noua tam diu subsistere iudicamus; donec contrarium euidentioribus argumentis atque signis ostentatur: secuti Mollerum (*) Carpzouium, (**) Noldenum, (***) Mylerum, (†) Knipschildium, (††) Cocceium, (†††) aliosque qui vtriusque fortunæ, puta, dignitatum & despectioris fortis socias etiam nobilis profapiæ mulieres agnoscunt, non plus iis iuris transcribentes, quam plebeiis feminis; videlicet, quum descendunt ad afinos, & eminentioris gradus subsellium cum infimo commutant. Ita enim ius provinciale Saxonicum articul. 45. lib. I. *der Mann ist seines Weibes Vormund, ob er gleich ihr nicht ebenbürtig ist, und sie ist seine Genossin, und tritt in sein Recht, wann sie in sein Bett tritt.* Vnde prorsus decisioni MXVIII. Cent. XI. illustris *Lynckeri* subscribimus, existimantis, ita ignobili Viro nuptiam e paterna familia excedere, nihil vt huic cum cognatis agnatisque amplius commercii intercedat, neque his cum illa eiusque marito atque liberis: vt auctorum aliorum præstantissima testimonia breuitati studentes omittam. Nec dubium, quin feminæ, quando nuptias inaeunt, e patris domo familiaq; exeant, ac nobilis præcipue veluti alienæ stirpi, insertæ censeantur: olim a paterna hæreditate exclusæ, si denupsissent. *Clare Speculu Sueu. c. 293. Ist daß*

K 2

eine

(*) in Semestribus l. II. c. 8.

(**) part. III. const. 37. def. 1. 2.

(***) de Nobilitate cap. XXII. n. 166.

(†) in Gamologia cap. V. sect. 2. p. III.

(††) de Nobil. sagata & rogata l. I. cap. XIII. n. 155. seq.

(†††) Iurisprud. publ. cap. XXVIII. §. ult.

eine von zwey Töchtern nimmt ein Mann, der ihr genosß ist, und hat ihn ihr Vater gut gelassen, das an Erd-Reich liegt, die andere nimt ein, der nicht ihr genosß ist, das soll die Tochter einig und allein haben, die ihr genosß genommen hat. Est hæc dispositio veteri Allemanorum legi admodum similis atque haud dubie inde decerpta. Res immobiles a censu liberas soli nobiles ingenuique habebant & accipiebant; res mobiles vero in omnium facultatibus esse poterant, siue nobilitate eminent, siue minus. Vnde clarum, cur excluderentur filiaæ suæ sortis oblitæ ab immobilium rerum successione. Vnum addimus, imobina: primo non patrocinari aduersariis, quod in dicto iure prouinciali Saxonico sequitur: Nach des Mannes Todt ist sie ledig von allen seinen Rechten und Ehren, denn sie behält wieder ihren Stand und Recht, das sie angebohren war, ehe sie dem Mann nahm. Hoc enim potius de femina ignobili exponendum in pristinam conditionem recidente; non autem de dignitate amissa & semel extincta recuperanda: quanquam excellentissimus Ludolphus in tractatu de *Iure feminarum illustrium* iam dudum bene animaduertit, nec prius, nec posterius Germaniæ moribus, respectu dignitatum, obseruari; atque de Werigeldo Saxonum sermonem esse in primis. Alterum, quod cum maxime perpendendum censeo, illud est: inauditum esse, feminas, etiam illustrissimi ortus, quæ ita denupserunt, vnquam & vsquam adeo omnem rationem eiurasse, vt existimarent, se, quanquam pistori & infimi gradus homini sociatas, Comites & Principes generare, genuisseque (Hochgebohrne, Durchlauchtige Kinder.) Potius memoria tenemus & experimento scimus, non id eas sibi arrogare, sed admodum agere:

re contentas, si suo relinquantur affectui. Ut illustres sua
 censentur soboles, nec sperant, nec petunt, nec ipsæmet
 secundum patria instituta fieri posse credunt. Quod si
 quis eas iuris sui dicat ignaras, ei auctor essem suaſorque,
 vt peculiarem hanc in rem tractatum, & patrio quidem
 sermone, ederet, præfixaque ad has feminas eleganti de-
 dicatione, sua iis iura in memoriam reuocaret: quo facto,
 si non premium sat magnum & cupiditati suæ congruum
 venabatur; erit certe hoc monumentum laudis nunquam
 non ad posteritatem commendandum, vespillonum, pi-
 ftorum ac sellulariorum filiis honorum titulos procuraf-
 se, eosque in classem speciosarum personarum, communi
 licet suffragio eiectos, restituisse: obstructo ceteris ore,
 qui non nisi vulgaribus doctrinis atque opinionibus de-
 lectantur, simulatque illustribus viris insigni beneficio
 præstito, vt, quos tanquam viles neglexere alioquin, nunc
 gentiles, cognatos, propinquos habeant accipiantque.

§. XLVII.

Nos, donec id fiat, quasi e specula prospectantes,
 nihilominus confutando pergemus, inprimis quum &
 nothis spuris que feminarum illustrium nobilitatem fi-
 denter tribui videamus. Quod si eo loco viueremus, vbi
 nulla inter legitimos & spurios differentia est, Ægyptio-
 rumque ac Turcarum mores in vsu apud nos irrepsis-
 sent; tum quidem maior honos spuris foret tribuendus,
 quam tribuimus hæcenus. At non solum in Germania do-
 cemus, vbi nemo, qui sit extra legitimum matrimonium
 natus, ciuilem dignationem, aut æstimationem consequi-
 tur; verum etiam Christianos inter degimus, vbi impol-
 lutum ius matrimonii requiritur, proque scorto habetur,
 quæcunque honestum vxoris nomen tueri non potest.

Soli Germanorum Francorumque Reges hic aliquid præcipui tenent, qui, vt olim ob nobilitatem pluribus nuptis, Tacito teste, ita etiam nunc ob nobilitatem pluribus sæpe amicis ambiuntur: estque haud difficile ad diuinandum, quare magnorum Principium ac Regum liberi naturales, atque ab iis agniti, nunquam sint ignobiles. Nam cum illi primus & originarius nobilitaris fons sint, eorumque nutus atque vox ex nihilo aliquid e vestigio efficere possit; quis ausit eorum nunc liberis scribere dicam, & nobilitatis insignia penitus detrahere nothis? quanquam forte ratio, & sacra philosophia habeat, quod cupiditati effreni & lasciuientis sæculi moribus (*) obie-

ctet.

(*) Quamdiu enim ob nobilitatem ambiuntur Principes ab iisque impuditiæ sperantur præmia, nec liberis inuerecundo coitu genitis deest nobilitatis insigne; vix sanè sperandum, vt luxuriæ efferuescentis in aula æsius certis finibus coerceatur; semperque mihi memorabile visum est, quod Paulus Jovius in *elogio Galeacii Sfortiæ* p. 243. litteris prodidit: *His artibus quàm boni splendidissimi que Principis nomen tueretur premebant eius famam intemperantes, vageque libidines.* Nam ea tum erat ex multo ocio luxuriantis sæculi conditio, in ipsis præcipue nobilioris matronis, vt totum pudicitie decus ab humanitate aule alienum prorsus & subagreste putaretur, ideoque princeps ad licentiam libidinis proclinatus, & iuuentæ vigore venustateque oris supra omnes spectatu dignissimus, pro cacibus fæminarum oculis & desideriis cupidissime deseruiret. *Erat enim tum vulgatum inter feminas, nullam ex principis concubitu fieri impudicam, earumque maritos, qui ineptis hirci videri possent, ita excellere aureis cornibus, vt dignitate cunctos anteirent.* Quæ cum legisset Petrus

trus

ctet. Vnde iterum falluntur, qui non nihil illustre regio latere in sanguine sibi persuadent: a quo errore nonnulli etiam Gallorum sese expedire nequeunt, qui ceteroquin omnem nobilitatem ab hominum opinione, legum arbitrio; ac more civitatis prudenter suspendunt. Ceterorum vero, qui simile cum auctoritate non regnant, tanta vt non est potestas atque primitiua nobilitas; ita etiam eorum liberis naturalibus talis honoris apex tribui nequit, Gallorum prouerbium est: Regem semper generare Principem; ceteros, quibus honesti conjugii nomen deest, homines viles: nisi forte vel lex antecedens, vel consuetudo, vel legitimatio subsequens reliquorum hominum nobilium foetibus auxilio veniat. Et scimus, quid in Gallia nuperrime disputatum fuerit, atque etiam nunc occasione Principum legitimatorum generatim hac de re disceptetur.

§. XLVIII.

Quæ lis ne cui prorsus peregrina & a ratione abscondita videatur, is cogitet, non esse iniquum, maiori eos honore affici, qui secundum patriæ leges, atque ex ordinata

trus Bælius in *Lexico Crit. art. LAMPONIANO* non tantum valde indoluit, sed, vt vides, sequentia addidit: *Voilà sans doute le souverain degré de la corruption; car se quelque chose empêche, que la chasteté ne soit banie du monde, c'est que l'on atache à l'égard de femmes vne idée de des honneur au vice oppose. C'est la principale barriere dont la prouidence de Dieu s'est seruie, pour arrêter un peu les progrès de l'impureté, & les empêcher d'inonder tout le genre humain, à la maniere des eaux du deluge, qui n'épargnerent que tres-peu de gens,*

ta affectione sunt geniti, quam quos vel stuprum, vel inhonesta consuetudo, quæ nominari non potest, in lucem propulit. Etsi enim nobilitatis filium ad posteros producit, & de auo in patrem, de hoc in filium filiamue, & sic porro protenditur; est tamen cognitum, fieri id semper debere interueniente sanctioris matrimonii fœdere. Quare iterato monendum existimo, nec summorum etiam principum liberos naturales a matre rubentes nobiles esse; sed dum demum, quum agnoscuntur, & publice e regio sanguine utcumque descendentes declarantur, regni, seu regionis more pro nobilibus haberi. Quod si igitur dissentientes feminas terrâ marique potentes simili auctoritate, atque Principes mares pollere statuerent, forte tolerabilis eorum opinio foret; in primis, si ita circumscriberent illam, ut nos adsertum de Regum magnorumque principum nothis circumscripsimus: at cum feminis potestate summa non præditis, ut illustri honestaque origine, tam insolitam licentiam largiuntur, ut, siue vagis libidinibus indulgeant, siue coniugali affectu ament, generentque, nihilominus ex se natis decus nobilitatis largiantur, intolerabiliter sane falsi sunt. Mera enim repugnantia est: instituta ciuitatis, omniaque etiam diplomata, quibus talis prærogatiua indulgetur, volunt, ut hæc liberis ex iusto matrimonio susceptis solum competat; & tamen femina nobilis, cum propagine sua nobilitatis tesseram communicet; ut ea contra patriæ morem, ac legum statuta ex vago conceptu utcumque liberos enixa est suos. Noli confugas ad naturalem nobilitatem tertio: ne necessitas imponatur nobis, tertium te dandi depexum, tuque sine nostrâ culpasibilis tandem madefias. Repugnant enim tibi,

tibi, quocunque oculos conuertas, omnia. Non est apud nos ius Amazonicum receptum, neque etiam intra patriæ nostræ fines Amazonum habitat progenies; quæ tam splendido ornata sit priuilegio, vt, ex quocunque factu vterum gerant, Amozonem euiciant armis idoneam, & bellicis laboribus parem. Germani veteres, vtut gentium superstitioni adhuc dediti, matrimoniis inprimis fauebant: quod supra Taciti testimonio confirmauimus. Et tum vero, cum Christo nomen darent, in hac disciplina multo sunt facti confirmatiores: cui cum accederent Canonones, & Pontificum decreta summo spurios odio prosequencia, patriisque legibus tandem coniungerentur; ita sane iis via ad laudem & decus est præclusa, vt, nisi peculiari priuilegio impedimentum tollatur, etiam prærogatiuo ordine æternum sint carituri; maxime, quando femina natalibus splendida abiecto sese homini mala sua cupiditate miscet. Prorsus enim incongruum foret, adferuere, vtcunque genitos matris illustris, simulatq; conceptu plebeio ortos nobilitatis munere decorari; cum ostensum antea, sobolem tam imparibus nuptiis susceptam in vilibus vltimique subsellii iri locatum personis. Quicunque hic paullo pertinacius obloquuntur, ii officiosissime a nobis rogantur, vt, si de doctrina sua certi, exempla in medium ferant, ne imaginaria habeantur omnia, quæ proferunt, ac peritura chartæ illinunt. Saltem magnam opinioni nostræ verisimilitudinem conciliant feudalia instituta, quæ ab omni successione nothos spuriosque remouent: vt dignitates omittam & regni præcipua munera, a quibus tam vagæ gallinæ filii certissime arcentur.

L

§. XLXI.

§. XLIX.

Quamobrem plane persuasum habeo, etiam in feudo feminino, hæreditarioque id genus spurios succedere non posse; cum in omnium inuestiturarum formulis nunquam non præponatur atque indicetur, successuros duntaxat, qui secundum patriæ honestos mores sint geniti, ceteros flocci fieri, & a tam nobili societate merito depelli. Quis autem dubitet, adhærere huiusmodi liberis non nihil maculæ, quæ regnantium auctoritate prius auerruncanda & delenda, donec ad ciuilia emolumenta aditus iis denuo patefiat. Cui argumento vix obest, non videri puniendos, qui nihil commeruere, liberos. Quis enim punit? Quis eis adimit tantillum? Quæritur, num aliquid acceperint a matre propudiosè viuente: utpote cui a primis gentilitiæ nobilitatis litteris, aut, si fit indigenitalis ortus, aliud nihil permissum censeretur debet, quam ut more nobilium & secundum legem in ciuitate stabilitam generis sui propagationi operam det. At hic vero non est eminentium viraginum mos honestus, aut ciuitatis nostræ iusta consuetudo; se ut substernant veredariis, aut in tabernas seruorum sese insinuent leues, aut per varia regna prouinciasque ambulantes, veluti Sabiorum Regina, subolem anhelent: potius præcipuum illarum decus videtur, mitigatam secundam pudorem sectari vitæ rationem ac malle nubere quam scortari, malle se continere, quam naturæ luxurianti frena laxare. Vnde factum haud dubie, ut, illustrissimarum, licet, feminarum, spurii in monasteriis recondentur, ne tam insolitæ rei memoria sæpius & omni loco refricaretur. Minimum Rotrudis, Carolo M. natæ filium naturalem Ludouicum in monasterium S. Dionysii detrufum.

An-

Annales Bertiniani testantur. Addunt alii, inter Sueuos Gothosque vix licuisse nothis inter honestos versari. Ioannem Magnum *in histor. septentrionali* hoc prodentem nominarem, nisi suspectæ fidei testis in aliis foret, Id interea apud Saluianum de *Gubernaz. Dei lib. VII. n. 239.* occurrit, Gothorum gentem esse *puđicam*, Saxones *castitate mirandos*. Quare non absimile veri, quod adstruit *Magnus*. Quid autem imperatoriis codicillis fieri queat, factumque fortessit aliquando, nunc nondisquiritur. Tantum in transcurso obseruamus, valde illos decipi, qui etiam nobilium musculorum liberos nullam matrimonii lege procreatos hodiernum in Gallia existimari nobiles tradunt. Aliud docet supra laudatus Ioannes Bacquetius, itemque Parisiensis Senatus Aduocatus Franciscus de *Mafoniis (des Maisons)* libro, quem præscripsit: *des ayde, tailles, gabelles cap. XIII. p. 451.* idque absque regis litteris solennique legitimatiõnis carmine fieri posse perspicue negant. Ac ne quis Germanos nostros nihil pensi habuisse existimet, sintne Viri feminæque illustres naturalium liberorum in numero, aut etiam ab iisorti, de secundis Maximiliani I. nuptiis aliquid obseruabo, forte non inutile, nec scopo nostro difforme. Est enim cognitum, post Mariæ Burgundionum Principis excessum, præreptamq; a Carolo Franco Annam Britannicam, Imperatorem in matrimonium sibi delegisse Blancam Mariam Sfortiis oriundam, quorum stirps non solum erat nouis admodum coloribus tineta atq; alio proxima; verum etiam impura genitura paullulum deformis. Quare euenit, vt vehementer hoc Electoribus connubium displiceret, historiarumque actoribus ansam daret, reprehendendi Maximiliani præceps consilium, atque auri argentique cupiditatem prope immodicam

cam. Præter ea, quæ e Guicciardino, Belcario, Dattio, peti possunt, Petri Bælii (*) ea dere, posteaquam de prærepta Imperatori Britannia minoris Principe verba fecit, iudicium audiamus: *On se consola du coté de l'Empereur. Ce fut à la verité vne MESALLIANCE, car Maximilien semaria avec Blanche Marie Sforze dont le sang'n etoit point encore épuré de la souillure d'origin' vñ qu'elle étoit petite fille du un batarde & d'une batarde, mais elle aporta beaucoup d'argent dont son époux se fit un tres-grand plaisir.*

§. L.

Quam vellem vero, vt, quum de materna disceptatur nobilitate, Christi mater non esset ab Hœpingio aliisque in exemplum producta, vtpote cuius stemma in Christi genealogia consignanda non solum non sit omissum; sed tanquam nominatissimum ab omni latere expositum ductumque. Quid enim vtilitatis afferet hoc exemplum contradicentium causæ, ad probandum, in Germania nobilitare ventrem? tametsi Christus, inter GERMANIA ~~GERMANIA~~ Maria, præclarissima nobilitatis ornamenta accepisset. Saltem hoc est conuertere cuncta, vt indigestus & rudis tandem acruus fiat. Possent enim leui demonstrare opera, neque Matthæum, neque Lucam epochas maternæ generationis retulisse, sed Iosephi patris: estque hac de re copiosa inter Theologos disceptatio, quare id factum, quum Christus non esset Iosephi filius proprie, sed Mariæ. Deinde, etsi verum foret, (cum tamen sit perspicue falsum) Euangelistas recensuisse solum maternum Seruatoris genus, vtpote patrem non habentis; quid pro-

(*) Reponse aux questions d'un prouincial. Tom. III. p. 611.

prodesset, quæso, hoc argumentum de matris facultate nobilitandi differentibus, vbi est pater, isque certus? Postremo non puto quemquam tam futurum sui oblitum, vt nobilitatis Iudaicæ gradus ad Romani Germanicique generis præstantiam sit exacturus. Ipse Matthæus omnes Israelitas Christi fratres appellat: nec tam abiectæ conditionis erat quisquam, qui non contingeret propinquitate Iosephum & Christi matrem Mariam. Quocirca nonnulli animum induxerunt, Israelitas omnium videri nobilissimos; vtpote quibus sua fuissent stemmata admodum nota, tribus, patrimonia exacte descripta; quique haberent simul maiores omnium excellentissimos. At ego vero existimo, perperam plane Iudæos inter stirpe nobiles recenseri, vbi omnes pari nobilitate censentur. Sicuti enim rectum non est, nisi, vbi aliquid declinet a recto degeneretque in curuum; ita nobile non intelligitur, vbi nihil ignobile. Quod eam potissimum ob causam in medium fero, vt appareat, quam sit *inane* vocare nobilitatem Iudaicam in auxilium ad malam causam. *ac thesin omnino tigno fulciendam, nempe ut mater apud Germanos luis impertire nobilitatis decora credatur; quia* *genus* *traxisset suum.* Perbelle! Possẽm, si vellem, paullo speciosius cum iis argumentum communicare, nisi timerem, eos magis iri redditum obstinatos, simulatque turgidos. Sed proferam tamen. Est quippe cognitum, superesse in litteris Sacris exempla genealogiarum, quarum ordo ex mulieribus texebatur. Extat, vt vnum suppeditem, stemma Iobai de matre, fratrumque Iobai. *Sorores*, ita legimus i. Paralip. cap. II. v. 16. filiorum *Isai*, qui Davidi pater erat, *Tseruia & Abigail, filia autem Tseruix & Abisai, Joab & Hasael tres, Abigail vero peperit A-*

masum. Quem locum, sic rescuissent, hem! quam isti fuissent exsultaturi, opinioni suæ tam firmum inde præsidium circumponi. Verum tamen in aurem dico sic exsultantibus, nihil ab hoc exemplo roboris accerere sapientiores. Hebræi quippe omni gentilicio & hæreditario nomine destituebantur; adeoque frustra sunt, qui nomen voluisse eos illustrius venari a matre opinantur, Rectius sentiunt, qui eam ob causam feminas aliquando in genealogiarum tabulis esse memoratas coniiciunt: quod nemini licebat, ex præcepto DEL, transferre possessionem & dominium fundi sui in hominem alterius gentis & tribus; immo etiam virgines, quæ fratres non habebant, adeoque ἐπίκληται, omnino debebant nubere Viropaternæ suæ gentis. Ad quod accedunt frequentes Iudæorum δοξολογία, gloriantium in numero filiorum filiarumque: Adferunt enim laudem liberi parentibus: quod huic loco imprimis conuenit, quando Esras, qui forte παρακλητωμένος est auctor, Isai genitricem tam copiosa recensione prosequitur; non, ut Iobus reddatur speciosior ac nobilior; sed ut Isai Davidis pater ob tam numerosam prolem fiat nominatus. *ἐπικληται* incingendæ interruit Ieremæ cap. LVI, 5. Ex quo liquet, veritati admodum consonare, quod obseruat Iohannes Seldenus, de Successionibus ad leges Hebræorum cap. III. Iureconsultus Ebræorum mores, siue sacras de successione ac natiuitate leges interdum aut oscitanter nimis, aut nimis inscienter tangere.

§. LI.

Atque hætenus generatim examinauimus, quæ ad quæstionem de ventre nobilitante pertinent, ostendendo, amitti a nobili femina primitiuam dignationem, si dissonos iungat nexus. Sed quid est vero hoc? An Re-

Regis filia conditionem suam imminuit, si Principi? Princeps femina si Comiti? Comes si nubat Baroni? aut denique Equiti? Ad quod distincte respondendum: vtut breuibus, ducti testimonio Adami Bremensis, quod excitauimus supra.

§. LII.

Nobilis, statuebant Saxones, nobili iungatur, libera libero. Qui cum essent gemini in Germania ordines prærogatiui; ideoque vsu venit, vt, quæ de primo ordine non denubebant, natiuam dignitatem ac præcellentiam sine controuersia retinerent. Etsi enim magnopere differre videtur Regium *dergwa* a Ducis, Marchionis ac Principis nomine; atque hoc iterum a Comitis atque Baronis appellatione; tamen discrimen non tam in ordine, quam muneribus obseruatur: quippe ordinis respectu omnes in æquo stabant. Cui non repugnant, qui Principes præstantia vincere Comites aiunt. Semper enim animum induxi, Principes nihilominus referri debere ad Dominorum ordinem, neque eos magis videri Dominos atque Comites. Explicatus id signabo, vt me intelligant. Omnis Princeps erat Dominus, non autem omnis Dominus Princeps. Qui hoc ornabatur elogio, vel Marchionis, vel Ducis munere eminebat conuestitus, adeoque præerat eam auctoritate pluribus. Quocirca noua appellationis causæ in imperio quærenda maiori. Voces *Fürst*, *fürstehen* regimen paullo latius indicant. Cuius rei veritas inde potissimum confirmatur, quod Comes, Marchio effectus, vel Dux creatus, eo ipso erat Princeps, quando eminentior in munere atque imperio cumulabatur? quamuis Imperatoriis in litteris nihil esset de principali nomine ac dignitate dictum. Quibus hic du-

dubiolum subnascitur, illi cogitent, non tam nouum ordinem constituisse Principes, quam hoc nomen, propter imperii amplitudinem, cum altiori munere speciatim tributo coaluisse. Amplitudo imperii vero index potius est muneris augustioris, quam classis nouæ atque ordinis distincti. Cape simile. Qui apud nos a magnis Principibus ac Regibus in numerum administratorum status cooptantur, illi statim, ac sine peculiari designatione, aut singulari huius rei mentione, *excellentiæ* titulum consequuntur; ac nemo interea est, qui existimet, in superiorem nobilitatis Germanicæ classem eos transferri, qui tali elogio ornantur. Tota difficultas, quæ nos in ambiguo constituit, inde est, quod sæculo XII. quidam vocati sunt Principes, qui nec essent Duces, nec Marchiones, nec Burggrauii, nec Landgrauii principes. Sed hoc nouum est; pertinetque potius ad caput *πρῶτος, ἄριστος*, quam causam altioris ordinis. Hinc *comes*, quod talis antecedit omnes Comites; etsi *comes* mutat ordinem, sed est, manetque *Dominus*, ac forte Comes, quo nomine cluebat, antequam id nominis atq; prerogatiuæ ei adiceretur. Ne vnquam titubes, respice, precor, Archiduces, & magnos Duces, Quid est Archidux? Estne hoc nouum officium, aut nouus ordo? Non credo. Archiprinceps vnus de primis principibus est; sicuti Archidux & Dux magnus de primis Ducibus sunt, aut inter Duces primi. Quamobrem primum nouitatis ac rei veteribus incognitæ argumentum inde putem deriuandum, quod nollent Ducum ac Marchionum filii comitum amplius elogio mactari, nec Imperatoribus nati ducum titulis viuere contenti. More sic semel probato, varii etiam Principes, comites innotuerant personalibus Principum beneficijs fruentes. Interea persuade-

as

as, tibi, precor, non deesse nobis documenta rem omnem in clarissima luce constitutura, si propositum nobis foret, excurrere paullo longius.

§. LIII.

Iam enim affatim prorsus est ad probandum, quod cupimus. Manet Regis filia, itemque nobilissima, qua in manus Ducis, Principis, Comitis convenit. Non reperitur in veterum annalibus, status quæstionem iis esse motam unquam, quæ Comitum non detrectarunt thalamos. Nec dici sine invidia potest, eas nobilitatem commaculare suam, quæ de primo nobilitatis ordine non enubunt. Non est nunc, neque fuit unquam tantum inter Comitem, Marchionem & Ducem intervallum, quantum apud Romanos Senatorem inter & Equitem. Quare minime miror, retinere etiam nunc Principes feminas fastigii sui vocabula, etiamsi in Comitum torum adsumantur. Quod quum promovere, hoc est, solidissime variis argumentis & exemplis confirmaverit Vir summus G. M. Ludolphus de *Iuribus feminarum illustrium*, subersedemus adferre plura. Id adtingimus strictim, iniuriam facere eruditissimo Auctori, qui ita eius doctrinas ad causam suam accommodant, ac si is statueret, servare pristinas inscriptiones prælustrem mulierem; quamvis ea in casam plebei hominis descenderet. Est hæc affirmatio ex vano ac ψευδέγγραφος. Neque enim is splendorem nobilitatis relinquit feminæ ad privatos divertenti, utpote quæ ipsa sese albo illustrium eradit & in peregrinitatem quasi redigit, quum tam peregrino & insolenti amore occæcatur.

§. LIV.

Aliud vero est, & ab anteeunte quæstione haud parum distans, sintne huic salva atque integra primæ dignitatis elogia, quæ cum equite connubiale fœdus ineat, atque e palatio

M

in

in rus prætoriumque villæ descendat? ac facile est iudicatu, imminui quodammodo claritatem. Quomodo enim cunque equitis personam conditionemque circumspicias, non erit is sane cum viro illustri & antiquitus inter nobiles relato eiusdem ordinis. Atque hinc est, quod etiam Principes equestris generis feminam in thalamum suscipientes de altioris dignitatis gradu iis acquirendo solliciti fuerunt, ne quis liberis e. tali coniugio ortis impofterum molestus fieret, negotiumque faceffens vel spem successione dubiam redderet, vel ab illa, pro temporum motu, plane deiiceret. Penitus enim dissimilia sunt, non prohiberi talia coniugia, atque interdum sustineri, & *Cæsaris auctoritate* liberis primaria Principum iura firmari; & per se illa atque hoc sine tibicine consistere. Exempla vti sunt obuia; ita nunc, vbi aliud est propositum nobis, non conquirimus: monentes de cetero, ne quis equestres mulieres in ancillarum tabernas temere detrudat; neue inprimis Henrici illustri Marchionis Misniæ postremam vxorem Maltitorum stirpe præclara genitam mancipiis ac concubinis sine auctore, sine teste, sine litteris adfoctet. Errantes hoc loco non absque lumine dimittet. W. E. Tenzelius in *supplementis historie Gothane*.

§. LV.

Nos colophonem nostro labori imponentes vltimo quærimus, fux ne fortunæ damnum faciant inferioris nobilitatis mulieres quando Doctori, aut alii viro honesto & munerum in dignitate constituto aut noua nobilitate donato, in matrimonium dantur? Quod si feminæ in aulis viucentes audiendæ forent, non est sane dubitandum, quin omni prece imploraturæ essent Iureconsultos, ne ad choreas venire suas permitterent id genus vxores: adeo illæ doctos, & qui non sunt ex equestri tribu, fastidiunt. Sed non puto, victo-

riam

riam iis cessuram, posteaquam imperii leges sanxerunt diuersum, & viri praestantissimi multis argumentis docuerunt, non omnes, qui de nobili radice non germinarunt, pertinere hodierno vsu ad vulgi facem; multo minus, quos munerum ornatus decus, aut imperiales codicilli, ob bene merita & propriam virtutem, ad altiorem gradum prouexerunt. Quis autem mercatur, atque virtute sit praeditus, non est singularium hominum decidere. Plenius haec sunt ab Ludolpho, atque illustri Cocceio, quos iterato non sine honoris testificatione nominamus, alibi excussa. Nos enim manum de tabula subtrahimus, & quod tam breui scripto expedire pro dignitate, & rei vtilitate non potuimus, alii loco temporisque reseruamus.

EMENDANDA

P. c. lin. 21. dele *rationem* p. 6. l. 19. lege *obseruauit* pro *obseruas.*
 p. 7. l. 13. lege *voculam* pro *vocabulum.* p. 14. l. 10. lege *consularis*
 pro *consularia.* p. 14. l. 27. lege *Comment. ad.* p. 24. l. 25. lege 21. pro
 14. p. 35. l. 19. lege *populgria* pro *pupularia.* p. 56. l. 5. lege *here-*
ditate spurium acquirere pro *hereditate spurium.* p. 56. l. 5. lege
nec posse eum legitime nominari patrem pro *eumque nominari posse*
pater. p. 57. l. 16. lege *lib. I. Sat. II.* p. 61. l. 4. Pro *inquales* lege *in-*
quales.

PRAE-

PRAESES
C A N D I D A T O

S. P. D.

CVM ipsemet deligeres thema disputationis Academicæ, quam in auguralem solemus appellare; nec concoquere fatis posses, tribui tam mirifica maternæ nobilitati a doctoribus potissimum Hispanis; nolui sane tuo deesse desiderio, ac, que respondentibus negari nequit, optioni. Est enim nulla fere in toto iure materia, quæ collustrari luce non possit maiori, si industria iungatur ingenio, atque huic demum auxiliares manus porrigat iudicii acumen. Ac fecisti bene; adiutus a me librorum necessario apparatu. Non solum enim Hispanorum nœnias feliciter detexisti, verum etiam eorum auctorum, qui peregrina decreta patriis moribus minus apte accommodant, opinationes ita denudasti, vt manibus palpari nunc queat error; sitque in propatulo, a ventre, seu muliere frustra nobilitatis expectari ornamenta, siue Romanas intueamur leges, siue patrias consuetudines circumspeciamus cum cura. Quamobrem nihil restat, quam vt Tibi ab Academia nostra discedenti ex animo gratuler; minime dubitans, Te indepturum Patronos; qui suo vnquamque rem modulo ac pede metiri apti sint; tamen si totus ventris exercitus contra te veniat, & veritatem depellere de statu suo conetur. Nec displicebit hic, credo, labor PATRI integerrimo, qui Te doctrina, ac litteris bene politum atque a nostris Musis cum emolumento reducem auide expectat. Cui vt salutem meo nomine dicas, eique, simul ac domum reuenis, meum in ipsum studium ac benevolentiam singularem significes, est quod rogo. Quod sicuti me spero obtenturum; ita in memoria semper hærebit discipuli industrii eruditio, & ad rectiora contendentis laudabilis ardor. Halæ Magdeburgicæ III. Kalendas Octobris
C1515CCXV III.

02 H 469

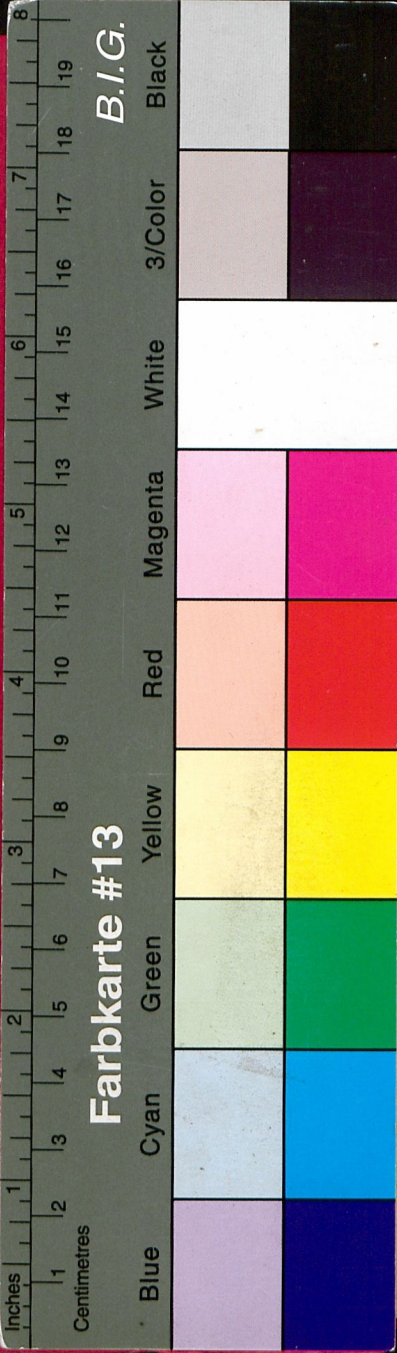
ULB Halle 3
003 096 688

B.I.G.

Farbkarte #13

AN
**NOBILITET
VENTER?**

DISSERTATIONE INAUGVRALI IVRIDICA

DISQVIRENT
PRÆSES

**NICOLAVS HIERONYMVS
G VNDLINGIVS** ICT.

SERENISSIMO ac POTENTISSIMO BORVSSIAE
REGIA CONSILIIIS INTIMIS ET ECCLESIAS IICIS
IVRIS NATVRAE ac GENTIVM PROFESSOR
ORDINARIVS

ET
RESPONDENS AVCTOR

**PRO LICENTIA
AC SVMMIS IN VTROVQE IVRE HONORIBVS**

CONSEQVENDIS
II. KALENDAS OCTOBR. clō lō cccxviii,
H. L. Q. C.

IOANNES IACOBVS *Beuttel*
MARPAENS. WÜRTTENB.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,
Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.